

Fondată: 1998
Anul XIX

ELANUL

Nr. 174
AUGUST
2016

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

Număr dedicat împlinirii a 100 de ani de la intrarea României în Primul Război Mondial

14/27 august 1916

Câteva „impresiuni și păreri personale” din vremea ocupației Bucureștiului în jurnalul semnat de Vasile Th. Cancicov (1916-1918)

dr. Liviu ȚĂRANU

Una dintre mărturiile cele mai importante referitoare la experiența României și a românilor în timpul Primului Război Mondial este reprezentată de impresionantul jurnal pe care fostul deputat în parlamentul Vechiului Regat, Vasile Th. Cancicov, l-a ținut timp de 870 de zile. Este perioada în care el trece, alături de ceilalți români, prin toate stările provocate de intrarea țării în război: entuziasm, agonie și extaz. Vise spulberate, nesiguranța zilei de mâine, ravagiile politicianismului, povara ocupației germane, încarcerarea, reaprirea speranței sunt stări pe care autorul jurnalului le sintetizează într-o însemnare așternută pe hârtie la doar câteva zile după Adunarea de la Alba Iulia:

- continuare în pagina 11 -

Franța și situația politico-strategică a României în 1915-1916

dr. Ene-Vasile SPRÎNCENATU

Prezentul studiu își propune prezentarea evoluției relațiilor României cu Franța, pe parcursul anului 1915 și începutul anului 1916. Clarificarea raporturilor României cu Franța pentru anul 1915 ar putea să o apropie mult și pe cea a orientării generale a politicii Bucureștiului între anii 1915-1916.

Pornind de la datele oferite de istoriografie și cu suport documentar, prezentul studiu este o încercare de a aborda relațiile româno-franceze dintre anii 1915-1916 pentru a oferi o apropiere cât mai evidentă de adevărul istoric.

Relațiile internaționale la începutul anului 1915 se desfășurau sub presiunea evoluției fronturilor.

- continuare în pagina 6 -

Consiliul de Coroană din 14 august 1916

dr. Sorin LANGU

Consiliul de Coroană trebuia să fie un moment important pentru țară dar nu a fost așa, pentru că el nu a servit pentru a se lua o decizie ci pentru a o face cunoscută: pe 4 august se semnaseră cele două convenții, politică și militară cu Antanta, România obligându-se ca în maxim 10 zile să intre în război. Decizia era luată, declarația de război pregătită, armata era pregătită, în acea noapte avea consemnul de atac la granița cu Austro-Ungaria, Consiliul este doar o formalitate.

De ce s-a întârziat așa de mult? Un posibil răspuns este păstrarea secretului, altul ar putea fi neîncrederea în unii membri ai opoziției, în special P.P.Carp, care arătase din 1914 că nu ar fi de acord și care avea în continuare întâlniri cu reprezentanți diplomatici ai Puterilor Centrale.

- continuare în pagina 10 -

Obiceiuri de AUGUST sau GUSTAR

Dan HORGAN

Denumirea de August/ Augustu/ Ogust vine de la numele primului împărat roman, Augustus Octavian Caesar. La fel ca și luna trecută, august are tot 31 de zile deoarece împăratul a dorit ca luna lui să aibă tot atâtea zile câte are luna marelui Iulius Caesar, dar în comparație cu luna iulie, ziua are 13 ore, iar noaptea are 11 ore.

Ca denumiri populare ale lunii întâlnim: augustu, agust, aust, ogust, gustar, gusea, Macavei - cap de post este ultima lună a verii una din lunile care abundă în legume, fructe și recolte de tot soiul. Această ultimă lună de vară deține în cursul său o seamă de sărbători pastorale și agricole, însoțite de un întreg alai de obiceiuri și superstiții.

În Calendarul Popular, august sau „Gustar”, într-un cadru de ceremonie și cu mult fast și cu străvechi valențe totemice moștenite din antichitate de la satirul Silen, mentorul și prietenul nedespărțit al zeului Dionysos, se gustau pentru prima dată strugurii. Lunii august i se mai atribuiau denumirile de „Secerar”, amintind că-i timpul secerșului, sau „Măselar”, dând de știre că în luna aceasta se pot culege semințele negre și mărunte ale măselariței, una dintre cele mai importante plante tămăduitoare ale romanilor de care au știință numai babele doftoroaie vestite.

Începutul lunii Gustar, potrivit calendarului popular, este marcat de un amestec de sărbători, cele mai multe făcând parte din calendarul agricol și cel pastoral, primele zile deținând reminiscențe ale unor străvechi valențe totemice.

Acum începe un ciclu de sărbători consacrate urșilor numit Macaveii Ursului, Împuiatul Urșilor sau Ziua Ursului, denumiri care au persistat în timp, relicve ale unor ceremonii precreștine ce coincideau cu începerea perioadei de împerechere a urșilor.

Acum Biserica Ortodoxă procedează la scoaterea cinstitei și de viață făcătoarei Sfintei Cruci a Domnului. Pentru pomenirea puterii Sfintei Cruci, prin care fiind înarmați a biruit pe vrăjmași, arhierii au poruncit preoților să se facă agheasmă și să se scoată cinstita cruce din altar, să fie pusă în mijlocul bisericii, pentru a se închina ei toate popoarele creștinești, preamărind pe Iisus Hristos Domnul cel ce a fost răstignit pe dânsa. În calendarul ortodox, în luna august, prăznuiește unul dintre marile posturi de peste an, numit popular „Cap de Post” sau „Postul Sântămăriei Mari” sau „Postul lui August”, post cu dată fixă, ce începe în fiecare an la 1 august și se sfârșește pe 15 august, ziua Adormirii Maicii Domnului. Se spune că acest post este „desprins” din Postul Mare și mutat la sfârșitul verii, când toate roadele pământului dau în pârg. În credința populară se vehiculează ideea că cel ce îl ține așa cum se cuvine, Maica Domnului îi va împlini orice dorință.

Sărbătoarea **sfinților Mucenici Macabei**, frați de neam și anume: Avim, Antonie, Gurie, Eleazar, Evsevona, Ahim și Marcel, dimpreună cu buna lor maică Solomonia și a dascălului lor Eleazar, au fost prinși, trimiși la împărat și siliți, împotriva legii ebraice, să mănânce carne de porc. Consumarea cărnii de porc, pentru iudei, este un semn de depărtare de la Domnul Savaot, în care credeau evreii și o certă dovadă de păgânătate. Cei șapte frați, împreună cu dascălul lor, au fost supuși la chinuri groaznice prin tăierea extremităților, smulgerea limbii, arderea cu fierul roșu, în cele din urmă dându-și sufletul pentru dreapta credință de care nu s-au lepădat până în clipa morții. Pe tot parcursul supliciuului la care au fost supuși, au fost încurajați de către mama lor, ea însăși aruncându-se de vie în cuptorul încins mai înainte de a fi torturată de către gealați. Moaștele lor sunt cinstite astăzi în biserica Patriarhatului de la Constantinopol.

În Calendarul Popular, i se atribuie primei zile din Gustar străvechi valențe totemice. Macoveiul Ursului, Ziua Ursului sau

Împuiatul Urșilor sunt denumiri care au ajuns până la noi, relicve ale unor sărbători precreștine care coincideau cu începerea perioadei de împerechere a urșilor. În mitologia românească, ursul este atât un animal de temut, dar și un zeu important. Fiind un animal păgubos, stricăcios, dând iama în turme, în culturile de porumb și în stupii cu miere, credința populară i-a dedicat, de-a lungul vremii, mai multe sărbători, pentru a-l liniști: odată la Martinii de Iarnă, 1-3 februarie, la Ziua Ursului, 2 februarie, Stretenia, sau Martinul cel Mare, fiind la mijlocul celor trei zile succesive ale Martinilor de iarnă când se fac practicile rituale ale viilor, deoarece în mitologia populară se crede că, în această zi, ursul iese din hibernare și părăsește bârlogul pentru a-și privi umbra pe zăpadă. Dacă este frig, ceață și nu-și vede umbra, își dăruie bârlogul, joacă de bucurie, merge la râu, bea o gură de apă și își vede de treburi prin pădure. Dar dacă timpul este frumos, e soare și își vede umbra pe zăpadă, intră din nou în bârlog, semn că iarna va mai dura 40 de zile.

Urmează apoi Sâmbăta Ursului, o săptămână înainte de Moșii de Florii, de Sâmbăta lui Lazăr sau toamna, de 1, 2 și 13 august și la Sfântul Andrei.

Azi se încheie o perioadă începută la Sf. Ilie în care mierea, aliment considerat sacru în credința populară, mai poate fi culeasă, lăsându-se albinelor numai atât cât le-ar trebui pentru hrana lor de peste iarnă. Din ultima miere recoltată toți membrii casei sunt invitați să guste și să deguste totodată și vinuri îndulcite cu miere, însoțite de o masă ritualică de întărire a sănătății fizice, psihice și sufletești pentru a fi feriți de urși.

În această zi se fac lumânări cu „ceară de la Macavei”, pe care țaranul român le păstrează tot anul, pentru a le aprinde în zilele cu primejdii și calamități naturale.

Bătrânii satului păstrează această tradiție din cauza vântului puternic care culcă fânul, surpă și mută clăile și dă ploaie de piatră. Macoveiul ursului se ține de către femei, pentru a feri copiii de boli, friguri, de lovituri de moarte și pentru a nu face albeață. Este oprită și culegerea cânepei. Nici vacile nu se mulg în această zi, ci se lasă vițeei să sugă cât vor, în unele zone această zi numindu-se Paștele vițelilor.

Țăranii nu-i spuneau ursului pe nume, îi spuneau „Moș Martin”, situându-l astfel în galeria strămoșilor totemici, iar moașa satului, atunci când moșeau un băiat voinic, îl poreclea „ursul”, iar copiii mai bolnăvicioși din naștere erau unși pe piele cu grăsime de urs pentru a deveni mai puternici și mai sănătoși punând astfel pruncul sub protecția animalului venerat.

În această zi, oamenii aduceau la biserică pentru a le sfinți: izmă, mac, busuioc, bune pentru leacuri dar și boabe de grâu, porumb și alte cereale ale căror boabe sunt amestecate cu sămânța ce urmează a fi semănată pentru a nu face dăunători și stropeau livezile și gospodăriile cu agheasmă pentru a avea un rod bogat pentru anul viitor și ca să nu le prade ursul, iar în locurile lui de trecere îi lăsau drept ofrandă carne de vițel sau de oaie, spunând: „Na ursule mâncare/ Să nu te dai la mioare,/ Să nu te dai la vite/ Că-s mandre și cornute...”.

În această zi nu se fac treburi gospodărești, nu se merge la scălda, pentru a nu abate mânia ursului asupra acareturilor, stupilor și vitelor.

Se spune că de la Macavei, pomilor încep a le rugini ușor frunza iar toamna treptat începe a-și intra în drepturi.

Se stropesc cu agheasmă grădinile contra dăunătorilor și pentru a avea un rod bogat pentru anul viitor.

Pe data de **6 august**, creștinii ortodocși și catolici sărbătoresc Schimbarea la Față, a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus

Hristos, una dintre cele mai mari sărbători religioase numită în popor Probejenia sau Obrejenia.

Domnul a venit la muntele Taborului, din Galileea, fiind urmat de ucenici și mult popor. Și după șase zile, Iisus a luat cu Sine pe Petru, pe Iacov și pe Ioan, fratele lui, și i-a dus într-un munte înalt, de o parte. Și S-a schimbat la față, înaintea lor, și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina. Și iată, Moise și Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El. Și, răspunzând, Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este să fim noi aici; dacă voiești, voi face aici trei colibe: Ție una, și lui Moise una, și lui Ilie una. Vorbind el încă, iată un nor luminos i-a umbrit pe ei, și iată glas din nor zicând: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L”. Și, auzind, ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte. Și Iisus S-a apropiat de ei, și, atingându-i, le-a zis: Sculați-vă și nu vă temeți. Și, ridicându-și ochii, nu au văzut pe nimeni, decât numai pe Iisus singur. Și pe când se coborau din munte, Iisus le-a poruncit, zicând: „Nimănui să nu spuneți ceea ce ați văzut, până când Fiul Omului Se va scula din morți”.

Schimbarea la Față a Domnului, sărbătoarea ortodoxă, a fost asimilată sărbătorii ce marchează despărțirea de vară, schimbarea veșmintelor naturii, dar și ale oamenilor, cu cele ale noului anotimp.

Prin etimologie populară, (P)Obrejenie aduce după sine probozirea (certarea) celor neascultători, ocărârea lor în decursul anului ce vine.

„Probejenia” sau „Obrejenia” (de la „a probăzi” care înseamnă „a certa”), cum mai este numită această sărbătoare în popor, este situată în interiorul Postului Sfintei Marii, astfel încât este Dezlegare la Pește. Este așadar momentul de „ceartă” între vară și toamnă. Se crede astfel că din acest moment întreaga natură capătă amprenta toamnei.

Agricultorii cred că, după 6 august, este posibilă oricând căderea brumei, dar rareori se întâmplă așa, în schimb își mai face apariția grindina. Deținătorii de fânețe consideră că acum este momentul cositului otavei, pentru că înainte de Schimbarea la față se crede că ar avea un gust dulceag și se obține mai puțină, în schimb, cosită imediat după această dată, se spune că este sărată și consistentă ca și fânul din prima recoltă.

Tot acum sunt estimate roadele livezilor, din convingerea că de atunci înainte fructele nu se mai „aleg”, adică nu mai cad singure și vor ajunge să se coacă. Dacă până la această vreme fuseseră „veninoase”, apare „prima” dulceată a lor.

De la Probejenii înainte se răcesc apele. Cerbii le spurcă, urinându-se în ele; de-acum nimănui nu-i mai este îngăduit să se scalde. Se ține pentru că cel ce va intra în acea zi în apă se va schimba la față. Începe să se îngălbenească frunza codrului. Atunci pleacă berzele, purtând rândunelele pe spate. Se serbează în credința ca ele să poată trece toate mările fără nici un pericol. Șerpilor, șopârlele și toate insectele intră în pământ. Care vietate nu va fi intrat până la această zi poate fi omorâtă, în special șerpilor. Dacă un tânăr vede un astfel de șarpe și nu-l omoară, șarpele conform tradiției populare se va preschimba în balaur. Dacă șarpele va fi văzut de o femeie și nu va fi ucis, el va muri până la anul. Probajele le cred bătrânii niște sfinte lăsate de Dumnezeu pe pământ pentru a face dreptate între oameni. Ca pedeapsă la un om pentru un rău ce-l face, sfintele îl probează pe om și, dacă omul nu se pocăia, era sortit morții. În acea zi fiecare femeie sau bărbat se ferește de a se ocări unul pe altul, căci tot anul nu trăiește decât în sfadă cu alții. Pe cine doare capul la Schimbarea la față, acela un an de zile suferă tot așa. Dacă până la Probejenie gospodinele se păzesc ca să nu mănânce mere sau pere până la această zi, de Moșii de Schimbarea la față se dezleagă mâncarea strugurilor care sunt duși la biserică pentru a fi sfințiți. Boabele de struguri desprinse de pe ciorchini și sfințite se numesc „colivă de struguri”.

În zonele preponderent viticole are loc ritualul sfințirii și binecuvântării strugurilor, după care ofranda sacră este sfințită în biserică, în cazul creștinilor, oamenii luând apoi câte un bob ca „anafură” din rodul viilor spunându-se: „boabă nouă în gură veche” era ca o împărțășanie ce înlesnea comunicarea cu morții

neamului și dădea speranța viețuirii pentru cei rămași în „lumea albă”. Atât strugurele cât și peștele care se mănâncă în această zi sunt simboluri ale reînvierii, schimbării, prefacerii și continuității.

În zonele nordice, în care strugurii sunt mai rari, se face, ca aliment ritual, „coliva de faguri de miere” și se bea țuică cu miere sau hidromel.

În credința populară se vorbește că cel ce mănâncă struguri înainte de această zi își afurisește mațele.

În preajma acestei sărbători, stupii care au fost transportați în pastorală sunt pregătiți să fie aduși acasă, din aceeași credință că buruienile și florile dau înapoi și se vestejesc și nu mai au în ele dulceață. Cine nu sărbătorește Obrejenia, se usucă și îngălbenește ca și florile. Pentru că acum pleacă berzele spre țările calde, nu e bine să plece nimeni în călătorie, că se poate rătăci și nu ar mai reveni de unde a plecat. Omul care are dor de ducă se uită după berze, dorul va pleca odată cu ele.

La Obrejenii nu se lucrează că e rea de lovituri, trăsnete, incendii, ploșnițe și contra frigurilor. Toți copiii trebuie să fie ascultători și cuminiți, ca să nu fie proboziiți, ocărâți, în această zi, pentru a nu fi proboziiți tot anul. Fetele nu-și taie părul și nici nu aruncă la gunoi sau în foc părul din pieptene și nici nu se spală pe cap, pentru că altfel părul nu le-ar mai crește, cum nici iarba nu va mai crește începând cu această zi de început al toamnei.

Femeile, mai ales în mediul rural, nu mai lasă noaptea ferestrele deschise, nu atât de teama frigului care se instalează spre toamnă, ci din credința că, în miez de noapte, duhurile rele se trag, din cauza frigului, în case și că membrii familiei atinși de ele rămân o vreme cu membrele înțepenite sau strâmbe, de parcă ar fi fost loviți de dambla.

„Numai' atâta-i vara, vară/ Pană-i patu' mandrii-afară/ Dacă mândra patu-și mută/ Poți să știi, vara-i trecută.”

În această zi se recoltează de pe câmp plante și fructe de leac: leuștean, împărăteasă, avrămeasă, usturoi, flori de mușețel, precum și o crenguță cu șapte prune, sau alune și se păstrează la un loc uscat și neumblat, pentru a fi descântate „de urât” și sunt socotite a avea mare putere de vindecare a frigurilor și altor maladii. Acum se pune baligă de vacă la uscat, bună spre a se afuma cu ea cei ce suferă de nevralgii.

Babele satului descântă de urât în această zi, zicând să se despartă cineva de o ființă iubită și să plece cum pleacă berzele. În directă legătură cu aspectul religios-creștin, sărbătoarea poate semnifica și schimbarea noastră în bine, schimbarea invidiei în bucurie, a răutății în iertare, a împăcării cu sine și cu ceilalți.

Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, Sfânta Maria Mare, Precisto Mare sau Uspenia cum este numită în popor, Sfânta Marie Mare este o sărbătoare importantă din perioada de vară și care aduce în atenție, pe lângă rânduielile din cultul ortodox închinat cinstirii Maicii Domnului și cele de tradiție veche românească ce începe pe 14 și se sfârșește pe 16 august numită și Cercurile Sfintei Mării.

După săvârșirea tuturor tainelor mântuirii noastre și după Înălțarea Domnului Iisus la ceruri, Prea Curata și Prea Binecuvântata Fecioară Maria, Maica lui și Mijlocitoarea mântuirii noastre, s-a apropiat de prea cinstita și prea slăvita ei Adormire, fiind plină de zile. Deci dorind ea ca să iasă din trup și să se ducă la Dumnezeu, pentru că era cuprinsă de necurmată și necontenită dumnezeiască dorință ca să vadă prea dulcea și prea dorita față a Fiului său. Ea se ruga Domnului cu căldură ca să o ia pe ea la Dânsul din valea aceasta a plângerii și să o ducă în bucuriile cele de sus și nesfârșite. Fecioara zăcea cu cinste pe patul cel împodobit, se pregătise către fericita plecare, așteptând venirea la dansa a Fiului și Domnului ei cel prea dorit.

Deodată a strălucit în casă o lumină a dumnezeieștii slave. De acea strălucire lumânările s-au întunecat, iar acoperământul casei se vedea deschis, și slava Domnului venea din cer. Atunci iată Hristosul, Împăratul slavei, cu arhangeli și cu îngeri au vestit Prea Sfintei Fecioare Maria mai înainte că el se apropia către Prea Curata lui Maică. Ea s-a ridicat de pe pat, sârguindu-se întru întâmpinarea lui, și s-a închinat Domnului său.

Sărbătoarea a pătruns la noi odată cu generalizarea cultului mariologic în Răsărit, prin secolul al V-lea. Românilor i-au acordat

o cinstire deosebită, sărbătoarea fiind așteptată, după unele tradiții, cu aproape aceeași bucurie ca Paștele sau Crăciunul. O dovadă a acestei cinstiri este și postul de două săptămâni (1 – 14 august) care precede sărbătoarea și care se ține de către creștini pretutindeni, nefiind îngăduită mâncare de dulce decât bolnavilor și copiilor, căci postul ei este ținut mai abitir ca al Crăciunului, după cum arată tradiția.

În perioada postului, în unele zone nu se consumă nici măcar ulei, iar dezlegare de pește nu-i decât o singură zi, Pobrejenia, pentru că Postul Sîntă-Măriei este rupt din Păsesimi. De asemenea, în popor există credința potrivit căreia, „La început, Postul Paștilor era de nouă săptămâni, dar văzându-se că e prea lung și prea sărăcăcios, și că oamenii ieșeau prea slabi în primăvară, când trebuia să se dea cu totul muncilor, s-a micșorat acest post cu două săptămâni și s-au pus aceste zile de post înaintea Sântămăriei Mari, când e belșug de legume și zarzavaturi”.

Postul Adormirii Maicii Domnului nu trebuie să se confunde cu Postul Maicii Domnului, împământenit în tradiția creștinilor ca o formă de evlavie populară și care se crede că aduce împlinirea tuturor dorințelor. Rânduiala acestui post era mai demult aceea ca să se postească începând cu ziua de luni (în orice perioadă de peste an), toată ziua până a doua zi dimineață. În săptămâna următoare se postea ziua de marți și, tot astfel, mai departe zilele următoare, în decurs de șapte săptămâni. Pe durata postului, candela trebuia să ardă neîncetat. Modul de postire era aspru, fără mâncare, numai unii oameni mâncau puțină pâine și beau apă. Astăzi se ține numai postul rânduit de Biserică și care înseamnă o pregătire pentru cinstirea cum se cuvine a sărbătorii creștine.

În părțile Moldovei, Sfânta Maria Mare era considerată, a morților, se fac și praznice pentru cei din lumea de dincolo, atât în dimineața sămbetei de dinaintea sărbătorii, cât și a doua zi, după Sfânta Marie, mai ales când răposaii sunt înecați, arși, mâncați de lupi sau au suferit alte cumpene, dar fiind pomeniți toți ce au numele pornind de la cel al Precurarei. Sărbătoare de Adormirea Maicii Domnului nu este nici un motiv de petrecere și nici de serbare a numelui. Acest lucru se face de Sânta Mărie Mică sau Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie).

Formele cultice tradiționale, închinare sărbătorii Adormirii Maicii Domnului, dincolo de caracterul popular, sunt o expresie a sentimentului de cinstire mai deosebită cu care românii fac din sărbătoare un prilej de intimidare a credinței lor în rituri și practici ce se aduc, de fapt, ca o ofrandă de viață, de suflet și această ofrandă stă mereu sub semnul încrederii în ocrotirea divină. În unele tradiții Maica Domnului, adesea identificată cu astrul nopții, Luna, sau cu Pământul, se roagă de Dumnezeu să nu prăpădească lumea, să nu izgonească vânturile cu avantajele care le aduc acestea oamenilor.

În dimineața zilei de Sântămărie femeile merg la biserică și împart prune, porumb de lapte copt pe jar sau fiert și faguri de miere pentru sufletul morților dar și cu ofrandă din ciorchini de struguri copti de la soiurile vâratice sau numai boabele desprinse de pe ciorchini, numită „coliva de pomană” sau „colivă de struguri” apoi merg în cimitir și tămâiază mormintele rudelor. După o veche tradiție, creștinii, în această zi se povestea minunile Maicii Domnului și se roagă cu sufletul deschis și fără nici o opreliște la icoana Sfintei Maria, pentru căsătorie bună, însănătoșire grabnică, pentru a avea copii sănătoși și fericiți. Femeile însărcinate păstrau cu sfințenie postul de Sânta Mărie, mai ales pe 14 august, ziua Cercurilor Sfintei Maria, când nu au voie să lucreze în nici un fel pentru a naște ușor iar cele care vor lucra în această zi, vor suferi mult la naștere. În această zi merg în pădure și culeg fructe coapte de corn trebuincioase pentru femei, la naștere.

În ziua de 15 august ușa, sau măcar o fereastră, de la gospodărie trebuie să fie lăsată deschisă înainte de răsăritul soarelui, astfel încât Fecioara Maria să poată găsi adăpost, dăruind în schimb bunăstare și viață liniștită celor din casă.

În această zi erau adunate flori și ultimele plante de leac și se pun la icoana Precurarei. Una dintre ele este năvalnicul, plantă ce crește în păduri, în locuri ascunse, cunoscute doar de femeile în vârstă. În general, planta aceasta este dăruită fetelor pentru a

avea noroc să se căsătorească cu un băiat gospodar și iubitor. Și Caprifoiul numită și „Palma” sau „Mâna Maicii Domnului” se pune în apa de îmbăiere pentru a face corpul să își mențină și să sporească frumusețea și sănătatea.

În credința populară se spune că dacă de Sfânta Marie Mare înfloresc trandafirii, atunci va fi toamnă lungă, frumoasă și îmbelșugată.

În perioada postului Sfintei Mării fetele mari își cos costume albe, lucrate special numai pentru pelerinajul din zilele de 14 – 15 septembrie la mănăstirile care poartă hramul Sfintei Mării.

La țară, în vii se angajează pândarii, oameni care să păzească viile. În trecut se spune că noaptea, doi paznici se duceau la cimitirul satului, luau în tăcere țărână de pe un mormânt, o duceau la vrăjitoare, care săvârșeau prin cuvinte magice legatul simbolic al ciocului păsărilor, pentru ca acestea să nu mănânce boabele de struguri.

Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului încheie un ciclu, redeschis de cea a Nașterii Maicii Domnului (8 septembrie). De pe 15 august se deschidea, în satul tradițional, un important sezon al nunțiilor, sezon care ținea până la intrarea în postul Crăciunului. În această zi se organizau târgurile și iarmaroacele de toamnă. Perioada dintre cele două Sântămării, Sântămăria Mare (15 august) și Sântămăria Mică (8 septembrie), era considerată perioada cea mai potrivită pentru semănăturile de toamnă.

În această zi este celebrată și Ziua Marinei, deoarece Maica Domnului este patroana marinarilor. Se fac serbări la malul mării, Constanța, dar și în orașele dunărene. În această zi nu se fac petreceri laice și nici urări de sănătate și de la mulți ani, ele vor fi posibile pe data de 8 septembrie Nașterea Maicii Domnului.

25 august, Vărtolomeii sau Aducerea moaștelor Sf. Apostol Bartolomeu.

După sfârșitul cel mucenicesc al sfântului apostol Vartolomeu, care a suferit de la păgâni pentru Hristos în Alvana, cetatea Armeniei cei mari, credincioșii luând cinstitul lui trup, l-au pus într-o raclă de plumb și l-au dus în aceeași cetate. De la moaștele apostolului se făceau multe minuni, dându-se tămăduire bolnavilor. Pentru aceea mulți din cei necredincioși se întorceau la Hristos. Slujitorii diavolești, popii cei necurați și muncitorii, au luat racla de plumb în care erau puse moaștele și au aruncat-o în mare. În loc ca racla aceea să se afunde, a plutit ca o luntre până la ostrovul Lipar. De acolo racla a fost adusă în cetatea Venenda.”

În tradiția populară se spune că din ziua aceasta începând cucul încetează a nai cânta.

Sf. Vărtolomei numele sfântului duce cu gândul la întoarcere sau (în)vărtire, în tradiția populară se spune că se sucește ziua, ca puil în găoace, dă ziua înapoi și crește noaptea. Sătenii respectă sărbătoarea în așa fel că nu lucrează nimic ce s-ar face cu sucire, răsucire sau învârtire, ca să nu se sucească vitele la cap. Astfel nu torc, nu ascut la točilă, nu fac mămăligă, că acolo ar trebui să-ntoarcă cu mestecătorul.

Este sărbătoarea oilor, pentru ca ele să nu se îmbolnăvească de capie.

Spre sfârșitul lunii gustar, creștinătatea prăznuiește cu evlavie și totodată cu tristețe **Tăierea Capului Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul**, numit în popor și Sf. Ioan de Toamnă, Crucea mică, Sf. Ioan cap tăiat, fiind și ultima sărbătoare importantă din anul bisericesc, care se încheie pe 31 august.

Cultul său s-a dezvoltat în timp, iar Biserica, din Răsărit, și din Apus, i-a consacrat, ca și Maicii Domnului, mai multe sărbători importante în timpul anului bisericesc : Soborul Sf. Ioan Botezătorul (7 ianuarie), Nașterea lui Ioan Botezătorul (24 iunie) și Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul (29 august).

Considerat Înainte Mergătorul Domnului, Sf. Ioan care a dezvăluit lumii, prima dată, că Iisus este Mesia trimis de Dumnezeu, fiind totodată și ultimul mare profet al Vechiului Testament, dar și cel care a făcut trecerea spre perioada Noului Testament.

Sfântului Ioan înainte Mergătorul Mântuitorului, precum a fost înaintea Domnului său cu nașterea, tot așa i se cădea să fie înainte și cu moartea. Și precum Domnul Hristos avea să pătimească pentru păcatele omenești, tot așa și Mergătorul

înaintea lui a suferit moarte mucenicească pentru fărădelegea lui Irod.

Irod, care se numea Antipa, tetrahul Galileei, fiul lui Irod cel Mare, care a ucis pe pruncii cei din Vitleem, fiind a patra odraslă rea a rădăcinii rele, care a stăpânit în Galileia, a luat mai întâi de soție pe fiica lui Areta, împăratul Arabiei, și a petrecut cu ea multă vreme. Apoi îndrăgostindu-se de frumusețea Irodiadei, femeia fratelui său, Filip, a luat-o pe ea de soție, învoindu-se astfel la pofa lui necurată.

Pentru Ioan Botezătorul cea mai importantă școală de formare duhovnicească, ca propovăduitor al pocăinței și botezător al lui Iisus a fost Pustiul Iordanului astfel cuvântul lui Ioan Botezătorul era îndrăzneț. El nu l-a cruțat nici pe regele, pentru păcatul său de a se căsători cu Irodiada, soția fratelui său, Filip, când acesta era în viață. Din căsătoria cu Irodiada, Filip a avut o fiică, Salomeea.

Irod l-a întemnițat pe Ioan pentru curajul său, iar Irodiada, care nutrea o puternică ură împotriva Proorocului, aștepta un prilej de răzbunare. Irod și-a sărbătorit ziua de naștere cu mare fast, în apropierea Paștelui, invitându-i la această aniversare pe nobilii regatului. Era momentul prielnic ca Irodiada să se răzbune. Cu acest prilej, fiica ei, Salomeea, a dansat cu voluptate în fața oaspeților. Ea a fost admirată de toți nobilii invitați la ospăț și mai ales de Irod, care i-a promis drept, răsplată orice i-ar cere, chiar și o jumătate din regat. Sfătuită de mama sa, Salomeea i-a cerut regelui drept răsplată capul Sfântului Ioan Botezătorul. Irod a fost derutat, dar trebuia în cele din urmă să-și respecte jurământul, pentru că de față erau cei mai importanți nobili din regat. Sentința a fost executată imediat de un soldat ce l-a decapitat pe Sfântul Ioan, care era întemnițat în castelul lui Irod de la Maherus. Capul însângerat a fost adus pe un platou, iar Salomeea i-a prezentat Irodiadei mult așteptatul trofeu. În mijlocul aceluia ospăț, picând încă sângele, acel cap a grăit aceleași cuvinte mustrătoare: „Nu ți se cade să ai de soție pe femeia lui Filip, fratele tău!” Irodiada, luându-l, înțepa cu acul limba care muștra fărădelegea lor. Și batjocorindu-l destul, nu l-a dat să-l îngroape împreună cu trupul, pentru că se temea să nu învie când se va lipi capul de trup. De aceea, regele le-a dat ucenicilor trupul Sfântului. Ei au mers în cetatea Sevestia și l-au îngropat, după care au mers la Iisus Hristos să-i mărturisească sfârșitul mucenicesc al Proorocului Ioan. În schimb, capul Sfântului a avut o istorie tulburătoare: la început a fost îngropat de Irodiada în curtea locuinței sale, la mare adâncime.

Tradiția creștină, spune că doar Ioana, soția dregătorului lui Irod știa unde a îngropat Irodiada capul Sfântului Ioan. În mare taină, ea l-a dezgropat și l-a înhumat, într-un vas de lut, în Muntele Eleonului, Muntele Înălțării.

O datină dintre cele mai uzitate la poporul român este ținerea postului negru, și asta în răstimpul de la Tăierea capului Sf. Ioan (29 august) până la Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie). Prin acest post postitorii își măntuiesc sufletul de cele mai grele păcate făcute în viață, precum: furturi cu ucideri, cauza rămânerii familiei fără căpătâi, omoruri, incendieri sau, ceea ce des se întâmplă la femei, omorârea pruncilor mici noaptea, în somn, fără știre și încuviințare, lepădarea pruncilor fără vreme, cu voie ori prin greșeală. Se mai poate împlini și de frați pentru surori, de surori pentru frați, de părinți pentru copii și contrar, ba chiar pentru oarecare rudă mai apropiată pierdută în lume, sinucisă ori înecată. De mai multe și mai adese ori însă se postește de părinți pentru blestemățiile și vorbele urâte și grele vorbite în ceasuri necurate, în mânie și furie contra copiilor. Acest post se ține cu mâncarea în fiecare zi a unei turte de grâu sau de mălai, coaptă pe cărbuni, pe care singur păcătosul sau cel ce postește trebuie să o facă și să o coacă și iarăși numai el să o atingă. Nu e apoi permis să o taie, ci totdeauna, mâncând, să o frângă, păstrându-se restul rămas de la mâncare jos, pe pământ, sub icoană sfântă și, dacă se poate, să fie icoana Preacuratei. La păcate mai ușoare se pot mânca și poame. Asemenea este oprită dormirea în pat, ci pe pământ și, de se poate, fără așternut, numai la căpătâi o perină umplută cu paie de grâu și neacoperit cu nimic. La sfârșitul postului, mergând la biserică, duce pomană menită celui care postește: colac, struguri

albi, untdelemn, un buchet de flori în al cărei mijloc este o luminare de ceară curată și făcută de femeie iertată ori de fată fecioară.

De sărbătoare Tăierea capului Sfântului Ion, se postește și nu se mănâncă fructe sau legume roșii: struguri, fructe rotunde nici legume gătitе, asemănătoare cu o căpătâna: varză, mere, pere, nuci, căpățâni de usturoi, sau cu o cruce, nuci, pepene, nu se bea vin roșu. Nu se taie nimic cu cuțitul, ci totul se rupe cu mâna. Unii creștini mănâncă numai struguri albi. Nu se așează mâncarea pe farfurie întinsă sau tipsie. Se împart mere, pere și castraveți oamenilor nevoiași.

Se împraștie gunoiul de grajd pe câmpurile cu semănături de iarnă. Acum se desparte încetul cu încetul mioarele de la miei. Se seamănă pentru iarnă rapiță, pătrunjel, spanac și salată de iarnă. Sapă în jurul pomilor mai tineri. Se strâng semințele coapte de legume, se curăță se usucă și se păstrează la loc uscat în săculețe pentru a fi semănate primăvara. Se usucă poame și fasole pentru iarnă. Se seceră ovăzul și meul și se usucă. Alții oculați, ce nu s-au prins, trebuie să din nou oculați. Se pun proptele la pomii prea încărcăți și se răresc poamele prea dese, pentru a se coace. Se fac arăturile pentru toamnă se trece și cu grapa iar la sfârșit de august sau început de septembrie se poate semăna. Vânturile de miazănoapte dar și negura de pe livezi și râuri, ce s-arată după apunerea soarelui, înseamnă timp bun statornic. Ploaia din august subție vinul. Dacă se fac alune multe, denotă o iarnă grea. În această lună pleacă cocorii în șiruri și rândunelele în stoluri.

August este o lună cu sărbători frumoase și tradiții pe măsură, fiind și luna în care majoritatea oamenilor pleacă în concedii, ultima lună de vacanță pentru elevi și ultima lună a verii, de acum toamna începe să bată la ușă.

Bibliografie:

- Adrian Fochi - Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea, Editura Minerva, București, 1976.
- Arthur Gorovei. - „Credinți și superstiții ale poporului român” Editura, Grai și Suflet - Cultură Națională, București, 1995.
- Antoaneta Olteanu - „Calendarele poporului român”, Editura Paideia 2001.
- Elena Niculița Voronca - „Datinile și credințele poporului român”, Editura Polirom Iași 1998.
- Gh. F. Căușanu - „Superstițiile poporului român” Editura Saeculum București 2005.
- Ion Ghinoiu - „Obiceiuri populare de peste an” Editura Fundației Culturale Române, 1997.
- Ion Ghinoiu - „Panteonul românesc”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 2001.
- Ion Ghinoiu - „Sărbători și obiceiuri românești”, Editura Elion, București, 2002.
- Ion Taloș - „Gândirea magico-religioasă la români”, Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Irina Nicolau - Ghidul Sărbătorilor Românești Editura Humanitas 1998.
- Mihai Pop - Obiceiuri populare românești, Editura Univers, 1999.
- Mircea Eliade - Sacrul și profanul, Editura Humanitas, București, 2002.
- Narcisa Știucă - Sărbătoarea noastră cea de toate zilele, Editura Cartea de Buzunar, 2006.
- Marcel Lapteș - „Timpul și sărbătorile țaranului român”, Editura Corvin, 2009.
- Romulus Vulcănescu - „Mitologie Română”, Editura Academiei R.S.R. București, 1985.
- Simion Florea Marian - „Sărbătorile la români” Editura „Grai și Suflet - Cultură Națională”, 2001.
- Tony Brill - „Legende de români”, Editura Grai și suflet - Cultura națională, București, 1994.
- Tudor Pamfile - „Mitologia română”, Editura ALL, București, 1997.
- Tudor Pamfile, „Sărbătorile la români”, Editura Saeculum I.O., București 1997.
- Valer Butură, Enciclopedie de etnobotanică românească, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.
- Viețile Sfinților, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor 1998.

Franța și situația politico-strategică a României în 1915-1916

- urmare din pagina 1 -

Fiecare grupare armată urmărea atragerea neutrilor¹ și un interes deosebit îl ridica Italia și România. La începutul anului 1915 fiecare tabără căuta să facă neutralitatea Bucureștiului cât mai favorabilă propriilor interese.

Anul 1915 a debutat pentru România în condițiile necesităților de război și sub auspiciile negocierilor cu Antanta purtate în cursul celei de a doua jumătăți a anului 1914². Aceste negocieri s-au finalizat cu un semieșec pentru diplomațiile Triplei Antante, dar cu un acord oarecum favorabil României, semnat cu Rusia, care avea să constituie pentru Brătianu un atu puternic în negocierile următoare.

Acțiunea diplomației austro-germane a traversat trei faze, după începerea războiului în România. La declanșarea războiului opinia publică din România s-a împărțit în două: un curent cuprinzând partizanii participării României alături

de Tripla Antantă, celălalt înglobându-i pe cei ai neutralității și ai Triplei Alianțe. Legația germană și-a continuat războiul informațional aruncând în luptă resurse financiare importante. Nemodificarea radicală a situației a contribuit la chemarea din post a domnului Waldhausen și aducerea lui von der Busche, ca ministru al Germaniei la București. Acesta ajunge chiar la amenințări. Lupta dintre cele două tabere a fost teribilă, pentru a-i contracara pe germani, Legația franceză a trebuit să organizeze reuniuni publice și manifestații pentru a menține zelul propriilor partizani.

A doua fază s-a încheiat, iar reprezentanții Germaniei și ai Austro-Ungariei nu-și mai puteau pune decât un singur gând, și anume, să încetinească punerea în mișcare a armatei române, iar în această fază par să aibă mai mult succes³.

A treia fază a acțiunilor diplomației austro-ungare, și anume, de a prelungi inacțiunea armatei române, corespundea viziunilor premierului maghiar E. Tisza, care a acționat pentru ca la Viena, la Ministerul de Externe să fie pus un apropiat al său. Așadar, la Viena învingea punctul de vedere conform căruia România nu mai putea fi considerată un aliat activ și trebuia să se acționeze nu pentru atragerea ei de partea austro-germanilor sau pentru neutralitate definitivă, ci pentru amânarea cât mai mult posibil a acțiunii (timp în care Serbia va fi învinsă și Rusia adusă la neputință)⁴.

Căderea Serbiei în 1915 devenise o problemă de timp și exista teama ca Brătianu să arate apoi că armata română nu poate lupta pe trei fronturi, din cauza poziției în care se afla și a imposibilității de a se aproviziona cu muniție⁵. Inacțiunea lui Brătianu era pentru unii ca Blondel, greu de explicat, de aceea se ajungea uneori la fabulații în explicarea ei. România rămânea în continuare de interes pentru aliați, fie și prin faptul că trebuia oprit (cel puțin în mare), traficul de muniție spre Turcia⁶. Una dintre motivațiile politicii externe duse de Brătianu era atitudinea Bulgariei și, în consecință, el declara

1 Gh. Cliveti, *România și crizele internaționale (1853-1913)*, Editura Fundației „Axis”, Iași, 1997, p. 261.

2 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, rola 87, f. 1, rezumat al negocierilor:

„5 august Rusia propunea garanții pentru România dacă aceasta se va proclama oficial neutră,

7 august 1914 Rusia cerea României cooperarea militară contra Austro-Ungariei și oferea în schimb recunoașterea drepturilor noastre asupra Transilvaniei și unei părți din Bucovina;

8 august 1914 Guvernul francez a acceptat propunerea rusă;

9 august 1914 Anglia a acceptat și ea cu unele rezerve prezentarea propunerilor ruse;

13 august 1914 refuzul guvernului român;

22 august 1914 Anglia a propus un ajutor financiar pentru România, iar Franța s-a angajat să participe și ea (2 septembrie);

8 septembrie 1914 Domnul Delcassé, ministrul Afacerilor Străine al Franței, recomanda lui Blondel să lase Rusia să acționeze și să propună Guvernului României;

17 septembrie Rusia făcea o nouă propunere României bazată pe ocuparea de către trupele ruse a unei părți a Bucovinei;

21 septembrie Rusia propunea garanții contra Bulgariei;

22 septembrie Guvernul român lasă de înțeles că România s-ar mulțumi să ocupe Transilvania și Bucovina românească fără să intre în război cu Austro-Ungaria;

25 septembrie Ministrul Rusiei a luat subit inițiativa de a oferi României în schimbul neutralității sale definitive, ocuparea Transilvaniei. În același timp, Sazonov cerea insistent Parisului și Londrei să adere la propunerea sa (decepție pentru miniștrii Angliei și ai Franței de la București) și pentru adepții intrării României în război de partea Antantei;

1 octombrie 1914 acord de partaj ruso-român bazat pe principii naționalităților în Transilvania și în Bucovina. Textul acestui acord nu a fost comunicat decât la 17 mai 1915 la Londra și la Paris;

13 noiembrie primul ministru român I.I.C. Brătianu a declarat ministrului Rusiei că, dacă cele trei puteri obțin de la Bulgaria angajamentul că aceasta nu atacă România, el este pregătit să acționeze contra Austriei. Negocierile cu Bulgaria au eșuat, iar sugestia lui Brătianu nu a avut nici o urmare.

3 *Ibidem*, f. 7, Telegrama lui Blondel, București, 6 ianuarie, către Ministrul Afacerilor Străine a Franței, Delcassé.

4 Arh. M.A.E., Fond 71, 1915, E₂, partea II, vol. 36, f. 332, 336, Viena, „Viitorul”, nr. 2476 din 3 ianuarie 1915, p. 3; „Ziua”, I, nr. 150 din 4 ianuarie 1915, p. 1.

5 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, rola 87, f. 7, Telegrama lui Blondel, 6 ianuarie, către Ministrul Afacerilor Străine, Delcassé.

6 *Ibidem*.

la 7 ianuarie 1915 ministrului grec la București că „oricare ar fi raporturile sale cu Rusia, el trebuie să țină seama de atitudinea vecinilor de la sud”⁷.

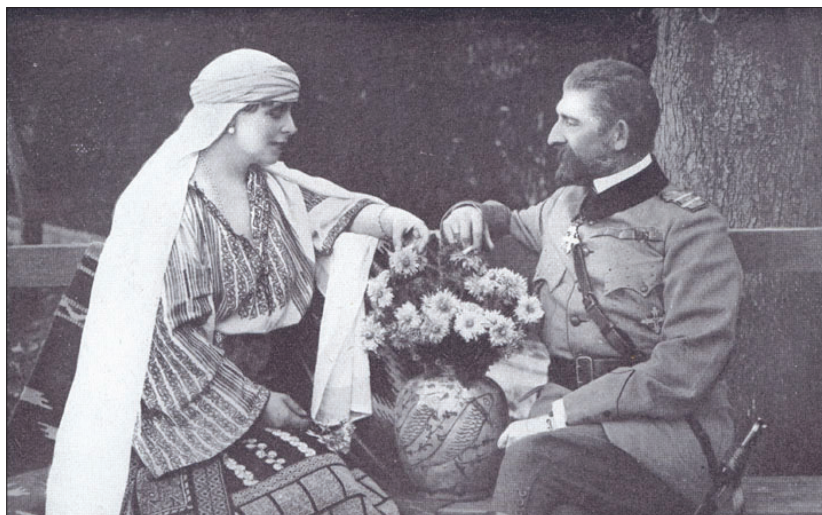
Printre membrii cabinetului de la București existau persoane precum ministrul de finanțe care ar fi dorit o implicare mai rapidă a României de partea Antantei, însă părerea lui Brătianu prima mereu⁸.

Demisia contelui Berchtold a produs în România, în rândul publicului și în cercurile oficiale o reală emoție. Se ridicau numeroase întrebări despre noua poziție a Austro-Ungariei, dar toată lumea era de acord că schimbarea nu era de bun augur pentru țară. Ziarele începeau să atace politica ezitantă a lui Brătianu, care părea copleșit de evenimente⁹.

Contrar informațiilor pe care le primea despre intențiile Berlinului și Vienei față de România, Sazonov își manifesta încrederea în intenția guvernului român de a intra în luptă contra Austro-Ungariei la începutul lui martie¹⁰. Răspunsul negativ dat de premier și rege reprezentanților Puterilor Centrale a avut ca măsură promptă suspendarea de către Austro-Ungaria aproape în totalitate a traficului de mărfuri și persoane spre România, în scopul secretizării transportului de trupe către Serbia și Bucovina¹¹.

Între guvernele italian și român nu a existat o sincronizare prea bună, dar, totuși, guvernul de la București a reușit realizarea unor comenzi mari de armament în Italia, ceea ce dovedea o oarecare comuniune de vederi între cele două. Situația din Balcani depindea, însă, în mare parte de Bulgaria, iar Radoslavoff avea să fie cel care păcălea guvernele occidentale cu disponibilitatea sa spre negociere, care nu era altceva decât o politică de șantaj față de Serbia, România sau Grecia. Adevărata atitudine a guvernului bulgar reieșea din sprijinirea bandelor de comitații care atacau linia de comunicare Demir-Capu și pe linia Salonic-Monastir, la Venedea, atacuri care îngreunau aprovizionarea Serbiei¹².

Prin atitudinea sa, România părea mai degrabă nehotărâtă, ceea ce avea să încurajeze la noi acțiuni ambele tabere, balanța de forțe oscilând în Balcani între București și Sofia. În fața acestei situații, Radoslavoff declara într-o formulă foarte categorică, că „el își va regla linia de conduită după cea a guvernului român și, dacă acesta se va decide să intre în acțiune, guvernul său va face la fel, deși Tripla Antantă i-a recomandat Bulgariei o politică proprie de partea sa”. Puterile Aliate nu s-au putut pune de acord asupra promisiunilor care trebuiau făcute guvernului bulgar¹³. În acest sens, ministrul francez al Afacerilor Externe adresa o telegramă

Regina Maria și regele Ferdinand

guvernelor aliante de la Londra și Petrograd prin care arăta că problema cooperării statelor balcanice cu Serbia și Tripla Antantă s-ar rezuma la „atitudinea deferentă a statelor balcanice care continuă să depindă de cea a Bulgariei.

Negocierile dintre statele balcanice se dovedeau încă o dată o problemă dificilă și greu de surmontat. Între timp, guvernul român continua să comande armament în SUA și autoriza pe colonelul Rudeanu să semneze contracte cu firmele producătoare de armament din Franța¹⁴.

Ezitățile lui Brătianu complicau iarăși situația, deoarece vizând interesul clar al României de a câștiga timp pentru înarmare, se ferea de combinații contra Bulgariei care l-ar fi atras gratuit într-un conflict balcanic și, automat, în cel european. Brătianu, ca și Pachitch, prefera la acel moment ignorarea problemei bulgare decât rezolvarea ei¹⁵.

7 *Ibidem*, f. 11, Telegrama lui Deville către Ministrul Afacerilor Străine, Atena, 7 ianuarie 1915.

8 *Ibidem*, f.23, Telegrama lui Beau, Berna, 16 ianuarie 1915.

9 *Ibidem*, rola 87, f. 28, Telegrama lui Blondel către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, București, 17 ianuarie 1915.

10 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, Rola 87, f. 36, Telegrama Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé către ambasadorul Franței la București, Londra, Roma, Paris, 18 ianuarie 1915.

11 *Ibidem*, rola 87, f. 38, Telegrama lui Blondel către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, București, 19 ianuarie 1915.

12 *Ibidem*, f. 182, Telegrama Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, către Legația Regală a Greciei la Paris.

13 *Ibidem*, rola 140, f. 2, Telegrama lui Panafieu către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, Sofia, 1 februarie 1915.

14 *Ibidem*, rola 105, f. 22, Telegrama lui Blondel, 26 februarie 1915.

15 *Ibidem*, f. 5, Telegrama lui Blondel către Ministrul Afacerilor Străine al Franței.

Reticențele lui Brătianu față de pretențiile aliaților, ca România să intervină pentru salvarea Serbiei, provin din convingerea sa că potențialul superior al acestora nu reclamă neapărat sacrificarea armatei române de dragul Serbiei. Mai mult, Brătianu avea informații destul de bune și despre mișcările Berlinului înspre Sofia, iar penuria de miniții a armatei române nu i-ar fi permis o politică pe durată mai lungă de sprijin pentru Serbia și implicit de război cu Austro-Ungaria și Germania¹⁶. Așadar, Viena, prin aducerea lui Burian la externe adoptă o linie mai dură față de Roma și București¹⁷. Blondel recunoștea noile dificultăți de zi cu zi: „lupta aici devine mai dificilă, iar situația stagnară de pe frontul rusesc face ca gruparea celor care preferă neutralitatea să fie tot mai numeroasă”¹⁸. Așadar, România, la momentul respectiv, apărea puțin dispusă la acțiune din punct de vedere politic, iar strict militar, mai avea nevoie de șase luni pentru ca armamentul comandat în SUA și Franța să completeze necesitățile arsenalului, la acestea adăugându-se dificultatea transportului Salonic-România. Grecia a insistat pentru ca România să aibă o atitudine activă și pentru realizarea Antantei Balcanice, proiect care lui Brătianu i se părea extrem de șubred, dacă trebuia să fie opus Austro-Germaniei fără sprijin militar aliat. Deși a riscat la momentul respectiv să fie considerat lipsit de demnitate de ruși, duplicitar de către diplomații francezi (cel puțin de unii) și levantin, de către britanici, premierul român a conștientizat eroarea de calcul a cabinetelor occidentale în ambele soluții pentru problema balcanică: 1. Delcassé s-a înșelat crezându-l pe Radoslavoff dispus la înțelegere cu celelalte state balcanice și cu Antanta, care în multe puncte nu putea face ofertă precisă. Brătianu cunoștea nemulțumirea bulgarilor pentru lipsa de precizie a ofertei antantiste și cunoștea cel puțin parțial oferta precisă făcută de Austro-Germania, planurile lui Tisza și Burian pentru Bulgaria nefiind tocmai un secret la București; 2. realizarea Antantei Balcanice, cum sugerase Pachitch, părea la București un plan alcătuit în grabă¹⁹.

Între timp, în Rusia, Sazonov, în cadrul Dumei, reproșează României că nu a intrat mai devreme în conflict, dar acesta părea să fi uitat că tocmai el a încurajat o asemenea atitudine „care a retezat entuziasmul din septembrie care antrena guvernul și națiunea”. Libertatea lăsată României de a

se pune în acțiune când crede de cuviință, este principalul argument utilizat de Brătianu pentru a-și justifica politica de temporizare²⁰.

Potențialul industrial și militar al Germaniei la 1915 s-a făcut repede simțit pe frontul răsăritean unde se întâlnesc armate incomparabile ca dotare tehnică, parcă din timpuri diferite²¹. În vreme ce situația pe frontul de vest rămânea stagnară, atât francezi cât și germani renunțând la ideea zdrobirii directe a inamicului, trecându-se la războiul de uzură. Marea Britanie prefera în locul unei mobilizări de amploare să aștepte sufocarea economică a Germaniei ca urmare a blocadei maritime impuse prin forța sa navală, însă această sufocare era o soluție teoretică ce necesita un timp relativ lung în condițiile în care Băncile Germane aveau suficiente lichidități pentru a cumpăra la prețuri foarte bune petrol, grâu și vite din România. Începea, așadar, în 1915 să se simtă nevoia aruncării în războiul terestru contra Germaniei a noi forțe. Diplomația franceză spera ca intervenția simultană a armatelor italiană și română să aducă sfârșitul războiului și victoria Antantei²². Atitudinea lui Brătianu și poziția de neutralitate a României continua să stârnească suspiciuni, mai ales că aliații aveau informații despre aprovizionarea germanilor și austro-ungarilor cu grâne și petrol din România, iar Brătianu motiva că nu dă aceste produse decât contra unor echipamente militare care îi sunt neapărat necesare și care îi pot parveni mai ușor decât din Franța, Italia, Spania sau S.U.A.

O altă problemă care se interpunea în relațiile româno-ruse era problema Strâmtoarelor și teama oficialităților române că la sfârșitul războiului se vor găsi în fața unor acorduri secrete între Puteri care le-ar dezavantaja clar. De aceea dorința lor de a participa la reglementarea statutului Strâmtoarelor. În fața acestor neliniști, Sazanov a găsit un răspuns diplomatic adecvat: „Fiți siguri (i-a răspuns lui Diamandy – reprezentantul României la Petrograd), că în toate circumstanțele Rusia va respecta interesele voastre economice”²³. La acest moment există încă speranța într-o acțiune proximă a României. Sir Ed. Grey alcătuia planurile trimiterii unui contingent franco-britanic în Balcani, care va avea misiunea de a presa Grecia și România să se

16 *Ibidem*, rola 87, f. 57, Telegrama lui Deville către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, Atena, 2 februarie 1915.

17 *Ibidem*, f. 62, Telegrama lui Blondel, București, 7 februarie 1915.

18 *Ibidem*, f. 63.

19 M.N. Popa, *Primul Război Mondial*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 212.

20 *Ibidem*, f. 68, Telegrama lui Blondel către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, București, 11 februarie 1915.

21 M.N. Popa *op. cit.*, p. 209. Sub multe aspecte, pregătire, dotare, transmisiuni, comandamente strategice, tactici de luptă, armata rusă rămăsese la nivelul secolului al XIX-lea.

22 *Ibidem*, f. 70, Telegrama lui Blondel către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, București, 12 februarie 1915.

23 *Ibidem*, f. 79, Telegrama lui Paléologue către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, Petrograd, 16 februarie 1915.

declare de partea Antantei, astfel se viza depășirea incertitudinilor ce veneau dinspre Sofia²⁴.

Dacă Bulgaria avea pentru Antantă cel puțin o atitudine dubioasă, la București, Brătianu afirma față de reprezentantul Franței via sa simpatie, dar că trebuia să păstreze aparența unei neutralități până în ultimul minut, fapt care îl oprește în a-și exprima deschis atitudinea. El a declarat clar: „Sunt mulțumit că l-am putut primi pe generalul Pau”. În ceea ce privește chestiunea Balcanică, Brătianu și-a exprimat regretul pentru intransigența sârbă și eșuarea acordului sârbo-bulgar.²⁵ Dacă o parte din diplomații francezi au acceptat argumentele lui Brătianu și au apărut mulțumiți pe moment de reafirmarea bunăvoinței sale, nu același lucru s-a întâmplat la Petrograd unde se miza pe intrarea rapidă a României pentru a stopa astfel declinul armatei ruse care se retrăgea pur și simplu din fața Austro-Germaniei, ofensiva acestora transformându-se în marș²⁶. Brătianu refuza o intrare la sacrificiul pentru Serbia sau Rusia, mai ales că își pierduse încrederea că armata rusă l-ar putea sprijini în vreun fel²⁷. Sosirea primăverii lui 1915, când cei mai mulți oameni politici sperau la o decizie a guvernului, a ridicat cel puțin de la unii exprimarea deschisă unor opinii negative²⁸. Atitudinea lui Brătianu nu numai că risca să devină nepopulară în interior, dar părea să-i compromită imaginea în exterior. Între timp, dacă atitudinea lui Brătianu tindea să dezamăgească, în Occident se căuta o soluție posibilă la Sofia, unde exista un oarecare curent de opinie favorabilă Antantei (Partidul Narodnic) generată de atacurile continue ale flotei aliate contra Dardanelor²⁹.

Brătianu prefera pe moment o poziție mai rezervată atât din motive politice, dar mai ales militare. Această atitudine era greu de argumentat în fața opiniei publice, dar jurnalele oficioase încearcă depărtarea interesului de la Transilvania tratând subiectul posibilului statut al Strâmtoarelor, considerând că în această problemă trebuia consultată și România. Brătianu a reușit să se folosească și de acțiunile lui Marghiloman proneutralitate pentru a câștiga timp³⁰. Între timp

pregătirile militare ale României continuau într-un ritm accelerat³¹. Pentru a nu pierde sprijinul Franței, Brătianu l-a însărcinat pe colonelul Rudeanu (mai apropiat de el decât ministrul Lahovary), să-i prezinte lui Delcassé bunele intenții ale sale și ale cabinetului și lipsurile armatei române în compania din 1913³².

Cu toate presiunile interne și externe (mai ales dinspre Puterile Centrale, guvernul de la București a rămas fixat pe propriile poziții căutând orice posibilitate să-și crească capacitățile militare. În acest sens, a fost trimis în SUA căpitanul Buicliu pentru a face noi comenzi de armament³³. Același sprijin a fost acordat și colonelului Rudeanu, iar Brătianu considera că este util să-i transmită lui Blondel pentru guvernul francez mulțumirile sale³⁴.

Regele Ferdinand s-a dovedit înțelegător față de politica guvernului, deși uneori credea că doar neutralitatea era singura soluție valabilă pentru România.³⁵ Politica de apropiere de Antanta era încurajată și de regina Maria, care îi mărturisea lui Marghiloman că ar fi singura posibilitate pentru România de a se împlini ca stat și neam³⁶. Diplomația Austro-Germaniei, deși nu mai miza decât pe prelungirea neutralității României vedea în regele Ferdinand un posibil sprijin, fiind tot un Hohenzollern, deși Czernin raporta lui Burian despre „rezerva absolută a regelui”³⁷. Guvernul român se găsea astfel în primăvara lui 1915 într-o situație cel puțin dificilă, incertitudine în ce privește situația din Balcani, presat spre acțiunea din interior și găsindu-se într-o situație nu tocmai favorabilă din punct de vedere militar.

- va urma -

24 *Ibidem*, rola 140, f. 88, Telegrama lui Delcassé către Ministrul francez la București, Paris, 17 februarie 1915.

25 *Ibidem*, rola 87, f. 84, Telegrama lui Blondel, București, 24 februarie 1915.

26 *Ibidem*, p. 211

27 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, rola 87, f. 89, Telegrama lui Paléologue către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, Petrograd, 28 februarie 1915.

28 *Ibidem*, f. 94, P. Margerie către Ambasadorul francez la Paris, Paris, 1 martie 1915.

29 *Ibidem*, rola 140, f. 120, Telegrama lui Panafieu către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé Sofia, 4 martie 1915.

30 *Ibidem*, f. 103, Telegrama lui Blondel către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, București, 6 martie 1915 „Între timp un incident

apărut între Agenția Havas și Agenția telegrafică română care, dacă nu este aplanat până la 31 martie ne va priva de știri. Agenția Havas, reclamă de la Agenția română suma de 31.579 și susține să fie plătită imediat, alfel își suspendă serviciile. Agenția română cere defalcarea sumei. Aș fi recunoscător dacă ați interveni pentru depășirea acestei situații, alfel România va deveni câmp liber pentru agenții germani și austrieci”, Blondel către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, 6 martie 1915.

31 *Ibidem*.

32 *Ibidem*, f. 105, Telegrama lui Blondel către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, București, 7 martie 1915.

33 *Ibidem*, f. 89.

34 A.N.I.C., Fond Microfilme Franța, Rola 87, Telegrama Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé către ambasadorul Franței la București, 15 martie 1915.

35 *Ibidem*, f. 110, Telegrama lui Blondel către Ministrul Afacerilor Străine al Franței, Delcassé, București, 18 martie 1915.

36 Al. Marghiloman, *Note politice*, ediție îngrijită de Stelian Neagoe, București, 1993, p. 435

37 *Ibidem*, p. 436-438.

Consiliul de Coroană din 14 august 1916

- urmare din pagina 1 -

Contextul însă se schimbase: Partidul Conservator, a doua forță politică a țării, se scindase în două părți conduse de Al.Marghiloman și Nicolae Filipescu; prima era filogermană, a doua proantantistă în timp ce liberalii se grupau în jurul liderului lor Ionel I.C.Brătianu. Așa că rolul acestui Consiliu nu trebuie supraestimat, el aduce la cunoștință celor neimplicați că ... se aflau în război. Consiliul este convocat pentru data de 14.08.1914, orele 10, la Palatul Cotroceni. Participanți: regele Ferdinand, prințul moștenitor Carol, Ionel I.C.Brătianu, primul-ministru, restul miniștrilor, câte un reprezentant al Senatului (C.Robescu) și Adunării Deputaților (M.Pherkyde), foști prim-miniștri (Th.Rosetti, T.Maiorescu, P.P.Carp), șefi de partide (Take Ionescu, Al.Marghiloman, Nicolae Filipescu).

Participanții ajung la ora fixată, consiliul începe cu un discurs al regelui, în care acesta a căutat să explice cum el german intră în război contra Germaniei. Poziția regelui a fost categorisită "emoționantă" (I.G.Duca), "penibilă" (Titu Maiorescu), "frumoasă" (N.Filipescu), în funcție de poziția pe care o aveau în acel moment. Regele anunță hotărârea luată și cere sprijinul tuturor forțelor politice, dar ținta o constituie cei trei frunțași conservatori, P.P. Carp, Titu Maiorescu, Al.Marghiloman, cu o poziție germanofilă arhicunoscută. De aceea, imediat după terminarea discursului, el invită pe P.P.Carp să-și spună părerea. Acesta declină invitația spunând că el nu vede rostul acestui Consiliu, hotărârea fiind deja luată, și că ar trebui să vorbească șefii de partide. Urmează primul ministru, care expune punctele de vedere ale guvernului, vorbește de necesitatea intrării în război, despre pregătirile de război. Urmează Take Ionescu, de partea regelui, cunoscut pentru cameleonismul politic, și Marghiloman, care se opune. Marghiloman își menține poziția optând pentru Puterile Centrale, sau măcar să așteptăm preconizata ofensivă a lui Hindenburg. E contrazis de rege cât și Nicolae Filipescu, aflat la ultima ieșire publică- va muri câteva săptămâni mai târziu, care îl va întreba de ce și-a schimbat opțiunea în doi ani.

Urmează partea cea mai controversată: discursul lui Carp; bătrânul om politic va avea o poziție clar exprimată, dură pe alocuri, și care poate fi rezumată astfel: din acest război va ieși ori hegemonia germană, ori cea rusă, iar noi ar trebui să o preferăm pe cea germană, pentru că o Rusie victorioasă nu va tolera o dinastie germană la București. El va închide ziarul propriu, își va trimite cei trei fii la război, dar se roagă ca România să fie învinsă. Cuvintele lui Carp surprind total audiența, unii se declară uluiți de violența cu care bătrânul junimist își menține părerile. Inflexibil, Carp aduce în discuție probleme strategice și de sferă de influență, chestiuni care scăpau în entuziasmul general, sau nu se

doreau a fi abordate. Replicile vin de peste tot, regele crede că este vorba doar de amărăciune, Brătianu îl contrazice mizând pe hegemonia engleză, iar noi declarăm război doar Austro-Ungariei nu și Germaniei. Maiorescu insistă pe argumente juridice, care evident nu aveau ce să caute aici, poziția lui fiind extrem de ingrată-singurul transilvănean din consiliu, și el se împotriva războiului care ar fi putut însemna unirea Transilvaniei cu România. Poziția lui este dur contrazisă cu sentimente și efuziuni, cu declarații mai mult sau mai puțin politice. Ultimele alocuțiuni nu au mai contat, mesajul ajunsese la destinație, germanofilii nu fuseseră înduplecați dar nu mai conta: toată lumea era entuziasată, războiul alături de Antanta era așteptat, dar ultimele replici au fost tot între rege și Carp.

Confruntarea dintre rege și Carp poate fi pusă și într-o altă cheie: Carp era un om mândru, demn, fără complexe de inferioritate față de nimeni, și astfel nu prea era acceptat de prea multă lume. Nici regele Carol nu-l agreea pentru că nu prea era docil el spunând „niciodată nu s-a simțit mai puțin Rege decât în timpul guvernării lui Carp” (vezi Istoria României, p.227). De altfel un paradox al politicii modern românești este tocmai acesta: conservatorii, mult mai apropiați ca orientare politică de Carol I, și apoi de Ferdinand, au fost mult mai greu acceptați de suverani decât colegii lor liberali. Un posibil răspuns ar putea fi prezența unor lideri ca Lascăr Catargiu "aiasta nu se poate, Maiestate", și P.P.Carp, lideri care erau gata de a-l da replica oricând suveranului. În această "cheie" replicile dintre Ferdinand și Carp par un deja-vu.

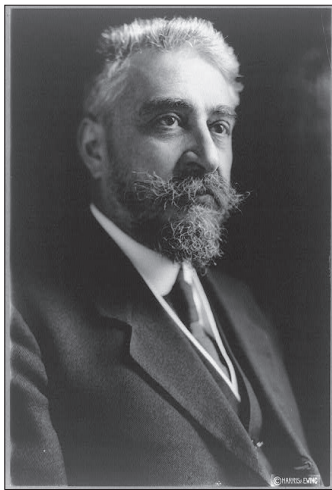
De remarcat că la acest consiliu nu este prezent niciun reprezentant al Statului Major, decizia părând a fi doar politică și nu militară. Sunt prezentate negocierile cu Antanta, Brătianu dând de înțeles că ele s-au finalizat pozitiv pentru noi.

În istoriografie se trece ușor peste acest consiliu, decizia guvernului fiind socotită ca fiind îndreptățită, în timp ce conservatorii apar ca marii învinși. În tratatul de Istoria României, vol. VIII, 2003, p.420-421, este relatată, pe scurt, desfășurarea consiliului punându-se accent pe faptul că regele a obținut adeziunea tuturor oamenilor politici, mai puțin a lui P.P.Carp. Florin Constantiniu în "Istoria sinceră a poporului român" se axează pe poziția inflexibilă a lui P.P.Carp, într-o țară axată pe "bacșiș și hatâr". Lucian Boia în Germanofilii, admite acum că poziția lui Brătianu a fost doar o carte câștigătoare, dar putea fi pierzătoare, cum a și fost în primii ani.

Oricum cuvintele lui Carp par profetice pentru ce va fi după al doilea război mondial, Rusia, URSS deja, ocupând o mare parte din Europa.

Petre P. Carp

Ion I.C. Brătianu

Câteva „impresiuni și păreri personale” din vremea ocupației Bucureștiului în jurnalul semnat de Vasile Th. Cancicov (1916-1918)

- urmare din pagina 1 -

„Ce film de cinematograf am trăit în acești doi ani de zile! Cu câte lacrimi amare am asistat la desfășurarea lui, cu ce frecături de nervi, cu ce deznădejde uneori, cu ce nădejde înspre sfârșit!

Numai doi ani, zicem azi; o eternitate, credeam atunci.

Doi ani, din ruină și cenușă – *România Mare!*

Și ce mărire nevisată și nebănuită!“

Deseori citate, reeditate integral însă abia de curând, după aproape un veac, de la prima lor apariție, la Editura Humanitas, *Impresiunile și păreri personale* ale lui Vasile Th. Cancicov au fost, până astăzi, mai degrabă o raritate bibliografică, pe care o puteai consulta doar la Biblioteca Academiei Române. Spre deosebire de alte însemnări, acestea au trecut cu brio testul timpului. Nu doar prin dimensiunile impresionante, cât mai ales prin calitatea informațiilor conținute, jurnalul lui Cancicov ne dezvăluie felul în care a luat naștere România Mare. Totul este relatat cu franchețe, fără cosmetizări, cu adevăruri dureroase și rostite până la capăt, așa cum bine remarca cel care a îngrijit republicarea ediției 2015 a jurnalului, istoricul Daniel Cain¹. În deplin acord cu acesta, și noi credem că jurnalul lui Vasile Cancicov este cea mai prețioasă și consistentă mărturie din Bucureștiul anilor 1916-1918.

Dar mai întâi să vedem cine a fost Vasile Th. Cancicov, autorul acestui impresionant jurnal.

VASILE TH. CANCICOV s-a născut la 16 octombrie 1873, într-o familie de condiție medie din Bacău. Era al doilea născut din cei șase copii ai cuplului Theodor Al. Cancicov (funcționar) și Raluca, născută Stanciu (casnică, fiică de funcționar). Fratele mai mic al lui Vasile, cunoscutul om politic liberal Mircea Th. Cancicov (1884–1959), a fost în mai multe rânduri ministru la sfârșitul anilor 1930; fiind persecutat și încarcerat de comuniști, avea să-și găsească sfârșitul în închisoarea de la Râmnicu Sărat.

După studii primare la Bacău și Iași, Vasile Cancicov se înscrie în 1892 la Facultatea de Drept a Universității București. Participă la mișcările studențești de protest din vara anului 1894 declanșate de procesul intentat, la Cluj, liderilor mișcării memorandiste a românilor transilvăneni.

În 1896 obține diploma de licențiat în drept și se înscrie în Baroul București. Activează în cadrul influenței Ligi pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor. În primăvara lui 1898 intră în politică și se înscrie în Partidul Conservator.

La nici 26 de ani împliniți este ales, în mai 1899, deputat de Bacău.

În alegerile din februarie 1905 obține un nou mandat de deputat. În 1908 părăsește rândurile Partidului Conservator și decide să-l urmeze pe Take Ionescu în nou creatul Partid Conservator-Democrat. În această perioadă devine director al cotidianului *Ordinea*, „organ conservator-democrat”. În noiembrie 1912 obține un al treilea (și ultim) mandat de deputat.

În 1914 se retrage de pe scena politică și, până la sfârșitul vieții, se va ocupa, cu destul succes, doar cu avocatura. Unele dintre pledoariile sale sunt publicate sub forma câtorva broșuri, apărute între 1915 și 1928.

După ce România intră în război, decide să rămână în București aflați sub ocupația Puterilor Centrale. Din cauza trecutului său politic, autoritățile germane de ocupație hotărăsc reținerea sa și privarea de libertate. Jurnalul ținut în toată această perioadă va fi publicat în 1921, sub titlul *Impresiuni și păreri personale din timpul războiului României*.

A fost decorat atât de regele Carol I, cu ordinul „Coroana României”, în grad de comandor (1913), cât și de regele Ferdinand, cu „Steaua României”, în grad de ofițer (1921).

Se stinge din viață la 27 mai 1931, la București.

Jurnalul său nu a mai fost reeditat din 1921 și până anul trecut, când a apărut un prim volum la Editura Humanitas, urmat anul acesta de volumul II².

Pentru că am avut posibilitatea să consultăm acest jurnal în ediția originală, cea din 1921, aflată la Biblioteca Academiei Române, acum mai bine de opt ani, am păstrat pentru propriul uz câteva fragmente deosebit de interesante despre momentul intrării României în război, despre moravurile societății românești de la începutul secolului XX, despre felul în care elitele de la București priveau prezentul și viitorul țării în contextul dat și multe altele. Autorul dă dovadă de un extraordinar de bun

¹ Vasile Th. Cancicov, *Jurnal din vremea ocupației. Impresiuni și păreri personale din timpul Războiului României (13 august 1916 – 13 august 1917)*, Vol. I, Editura Humanitas, București, 2015.

² Idem, *Jurnal din vremea ocupației. Impresiuni și păreri personale din timpul Războiului României (14 august 1917 – 31 decembrie 1918)*, Vol. II, Editura Humanitas, București, 2016.

simț al sintezei, rezultat probabil și al experienței publicistice, și pe acest temei credem că este cel mai potrivit să publicăm în continuare unele dintre cele mai interesante fragmente din jurnalul scris cu perseverență și dăruire de către avocatul Vasile Th. Cancicov.

Ce situație a avut România în intervalul celor 2 ani de nehotărâre?

Două argumente ne dictau să mergem cu *Puterile Centrale*.

Figuram de 30 ani în Tripla Alianță, grație cărui fapt nu numai financiarmente și economiceste eram în mâinile lor, dar tot armamentul nostru, toate planurile de război, toate măsurile permanente de apărare (forturile) erau pentru Germania și în contra Rusiei.

Pe tronul țării sta un Hohenzollern care se bucura de un imens prestigiu și respect, atât în popor cât și în cercurile noastre politice – Regele Carol I.

Ce ne dicta să mergem cu *Înțelegerea*?

Idealul nostru național! Dezrobirea românilor din ținuturile puse sub suzeranitatea Habsburgilor!

În 1913, avusesem sub ochii noștri un exemplu molipsitor:

Statu quo ante în Balcani, propovăduit de toată diplomația Europei, a fost răsturnat cu cea mai mare ușurință de cele 3 puteri balcanice, zdrobind puterea militară și prestigiul secular al Imperiului turcesc în câteva luni de zile

Poporul românesc, după 1913, nu mai auzea decât de o Bulgarie Mare, de o Serbie Mare, de o Grecie Mare.

De ce nu și o Românie Mare?

Dacă sub ochii noștri am văzut că a venit timpul dezagregării Turciei, de ce să nu fi venit și cel al Austro-Ungariei?

Imensa colțiune a popoarelor civilizate, în contra Puterilor Centrale, nu era oare ocaziunea unică a îndeplinirii idealului nostru secular?

Putea mintea omenească să conceapă moment mai prielnic decât acela când toată lumea stă alături de tine?

Sub așa mentalitate, în august 1914, regele Carol I și-a consultat consilierii săi și pe oamenii politici ai țării, adunați într-un Consiliu de Coroană. Din acest consiliu a ieșit neutralitatea României.

Un singur om politic din cei consultați a sprijinit opiniunea regelui Carol, de a respecta tractatul de alianță și a intra în război alături de Germania și Austro-Ungaria – acest om a fost Petre P. Carp.

Toți ceilalți – fără nici o excepțiune – au fost pentru neutralitate.

Plin de mâhnire, regele Carol moare peste o lună de zile de la Consiliul de Coroană.

După moartea regelui, mulți oameni politici, dintre care Emil Costinescu ministru în guvernul de atunci, Take Ionescu, șeful Partidului Conservator

Democrat și Neculai Filipescu, șeful Partidului Conservator pur, au schimbat de opiniune; de la neutralitatea definitivă, au început a cere cu insistență intrarea în război a noastră alături de Franța și Rusia.

Acești oameni politici, care nu mai de hatărul regelui Carol acceptase[ră] o neutralitate, se simt, prin dispariția lui, dezlegați de chestia morală, ca să o numesc așa, a autorității Suveranului căruia îi servise[ră] 30 ani, sprijinindu-i politica germano-filă ce acesta hotărât dusese, în timpul domniei lui, în credința sinceră că nu există incompatibilitate între a fi aliatul și pionul Germaniei în Orient și între a fi și un bun român.

Pe de altă parte, opiniunea din Consiliul de Coroană a d-lui Petre P. Carp începu a câștiga aderenți în Partidul Conservator, ramura de sub șefia d-lui Alex. Marghiloman, și care nu se mai sfia de a reclama în mod public, intrarea noastră în război alături de Austro-Ungaria și în contra Rusiei.

Numai d. Ionel Brătianu, șeful guvernului, se încapățâna de a reprezenta oficial o politică de neutralitate, făcând pe sfinxul mut, tratând în ascuns și cu unii și cu alții, pentru a târăgăna hotărârea oportunistă ce ar fi fost gata să o ia, cu oricare din beligeranți, dacă împrejurările i-ar fi garantat în acea parte victoria sau un avantaj mai mare și cu mai puține sacrificii.

În cursul acestor doi ani de zile, de la august 1914 până la august 1916, s-a dezlănțuit în România o luptă nebună de propagandă concurentă, în sprijinul căreia ambele grupe de beligeranți au pus în joc cele mai extraordinare mijloace de tentațiune.

Spre rușinea noastră, o neagră serie de oameni politici și funcționari publici, la care s-au alăturat samsarii și oamenii de afaceri, cu tot felul de femei pierdute, s-au aruncat cu lăcomie asupra afacerilor, spre a se îmbogăți. Furnituri, contrabande, vagoane și permise de export ajunseseră să zdruncine, în 24 de ore, orice conștiință.

Dacă unele acțiuni ale guvernului păreau suspecte unui grup de puteri, imediat erau contrabalansate de alte acțiuni și mai suspecte, de astă dată în favoarea celui alt grup de puteri.

Când am concentrat armată în Carpați și am început a face ceva lucrări militare, s-a supărat Von dem Busche, ministrul german. Imediat guvernul a vândut Germaniei 80.000 vagoane de grâu. Când pentru acest gest s-a supărat ministrul Angliei, Ionel Brătianu i-a dat și lui un contract de 100.000 de vagoane.

Din acele gesturi publicul căpătase convingerea că vom rămâne în neutralitate.

Nu numai prezența pe tron a regelui Ferdinand, și care tolera politica neutrală a d-lui Ionel Brătianu, ne inspira această convingere, dar chiar cele ce se petreceau în fruntea oștirii ne confirma să credem în ea. În fruntea Statului Major era menținut un

general pensionar, bolnav grav de nervi (s-a și sinucis îndată după declararea războiului). Pe sub mână era considerat șef de Stat Major generalul Iliescu, care mai cumula funcția de secretar general al Ministerului de Război și pe cea de om de încredere al șefului guvernului.

Nu putea trece prin mintea nimănui că guvernul va intra într-un război sau că pregătește războiul, când acorda această încredere unui om care nu numai că nu făcea nimic pentru pregătirea armatei din contră, în ochii publicului și în mod obișnuit făcea noaptea zi, în zaiafeturi pe la grădinile de petreceri din jurul Capitalei. Război fără pregătire n-a conceput nimeni. Războiul ce se dezlănțuise deja [de] 2 ai fusese o grozăvie, cine să creadă că planurile de apărare ale țării sau de cucerire a Ardealului pot fi făcute în [la] Bordei, la Fronescu, mâncând mititei și bând șampanie șapte nopți din săptămână?

Acest general nu era oricine, ținea cea mai înaltă răspundere militară și încrederea desăvârșită a primului ministru, de aceea lumea era convinsă: nu va fi nimic, cât generalul petrece.

1916

DUMINICĂ 14 AUGUST

La primul tren ce a plecat azi de dimineață a fost multă lume, dar nu cum ne-am așteptat.

În total, au plecat azi de aci pentru București 4 trenuri. Am stat aproape toată ziua în gară privind la lumea care pleacă: înghesuiala e fără precedent. Călătorii sunt urcați și pe vagoane și pe mașini.

De la București, spre Predeal, a trecut un tren militar ce transporta o parte din regimentul 6 Vânători. Lucrul acesta e simptomatic; azi la București e adunat Consiliul de Coroană, iar înainte ca acest consiliul să fi luat o hotărâre, asistăm ziua în amiaza mare la transportarea de trupe spre granița Carpaților. Soldații sunt entuziasmați, încărcăți de flori, cântă în cor împreună cu publicul de pe peron *La arme!* Pe vagoanele ce-i transportă la graniță sunt inscripțiuni cu creta: *Direct Buda-Pesta sau Unde-s tigrii din Carpați?*, aluzie la o declarație a contelui Tisza, că dacă românii vor declara război, în Carpați nu vor întâlni soldați unguri ci *tigri*.

Hotărât lucru că asemeni inscripțiuni la Sinaia-Predeal sunt o provocățiune; or asemeni provocațiuni ar fi imprudente dacă războiul n-ar fi definitiv hotărât. Pentru ca autoritățile să permită asemeni inscripțiuni, însemnează că războiul va fi declarat.

De la București n-a sosit azi nici o știre.

Am vrut a telegrafia sau telefona la București acasă; poșta e deja militărește ocupată și închisă pentru public. În gară a sosit tot personalul german de la Castelul Peleş și de la Curtea regală, claie

peste grămadă, o mare adunătură de oameni, cu un imens bagaj de cufere și boccele, între care se agită o mulțime de copii mici; sunt nemții din serviciu, pe care îi expediază cu un tren special la București. La fel, ultimul tren ce a sosit de la București e plin de străinii cărora poliția le-a îngăduit imediata plecare din țară. Mai toate vagoanele au perdelele lăsate și câte o gardă de jandarmi la toate ușile. Toate mutrele suspecte de prin Casinou scot bilete pentru Brașov. Publicul e calm și se abține de la orice manifestație ostilă, de altfel în sufletul fiecăruia s-a încuibat deja neliniștea și grija.

Nici un tren de pasageri nu mai vine dinspre București, așa că e exclus chiar de a mai avea gazete, e anunțat însă un tren special ce trece la graniță. Publicul ocupă gara în credința că trece Von dem Busche, ministrul Germaniei. Am fost în gară printre cei întâi; nu știu de ce, dar de mult uram pe acest om. Trenul a sosit cu perdelele lăsate; nimeni nu s-a coborât, nimeni pe culoare.

Un atașat român de legație, Bogdan, în redingotă și cu joben pe cap, e singurul ce a coborât și își dă oaricari aere pe peron, că îndeplinește o înaltă misiune diplomatică. După cei ce știu toate, trenul conține personajii de marcă pe cari guvernul îi face scăpați. De la sosirea acestui tren, măsurile ce se iau în gară de către poliție încep a deveni severe și vexatorii, gara a fost evacuată complect.

La ora 8 seara vine la Casinou știrea că mobilizarea generală a fost hotărâtă pentru astă seară la miezul nopții. Vestea mobilizării generale n-a produs nici un entuziasm. Jocul a încetat imediat, iar Casinoul stinge luminile și închide. Toată lumea iese în parc spre a merge acasă; toți discută zgomotos, unii aplaudă gestul României, alții rămân pesimiști. Un agent de poliție îmi comunică că toate trenurile de pasageri au fost suspendate pe 5 zile.

Fără să-mi dau socoteală de ce, mă apucă o mare neliniște. Am dorit războiul, m-am frământat și eu cerându-l, sunt încântat de hotărârea guvernului, dar mă apasă o presimțire rea, poate din cauza grijei că m-a surprins mobilizarea departe de casa mea.

Am scris la București, am scris la Bacău, să n-aibă grijă de noi, deși cine știe când vor mai porni aceste scrisori.

Nemaiavând ce face, scoborâm spre gară după informațiuni. De cum am început a scoborî, zărim la rampa de bagaje că se încarcă un al 4-lea vagon. Într-o goană sunt jos pe rampă.

– Cum se poate domnilor, la ora 12 mi-ați spus că nu se mai primește bagaj, acum este ora 3 și încă încărcăți.

– Pentru că Statul Major ne-a mai dat un vagon, răspunde un angajat cu șapcă roșie.

– Dacă e așa, am și eu bagaj și vă rog să-l primiți.

– Nu se mai poate, e prea târziu, vagonul este plin uitați-vă și d-voastră.

Plec să văd pe blajinul șef d. Bărbulescu și să protestez cu toată autoritatea mea. Radu de la *Caraiman* mă recomandă șefului, ca om mare, iar șeful pare a se fi înduplecat după ce îmi declarase de vre-o 3 ori că *nu se poate*. El aruncă unui angajat de mișcare ordinul grăbit.

– Primește și bagajul d-lui!

Bucuria mea e mare. Am reușit.

– Care vă este bagajul, mă întreabă funcționarul?

– E la *Caraiman*, îl aduc numai decît.

– Ce *Caraiman* domnule, d-ta te joci? Ce, avem noi vreme să vii d-ta de la *Caraiman*? Dacă era aci mai mergea, se putea încerca, de așteptat nu se poate, vagonul trebuie închis imediat, e plin. Căldura iar mă ia; apa curge după mine parcă am ieșit dintr-o baie de abur. Cu ochii nu mai văd decît o ceață deasă. Iau la o parte pe un șef de hamali, e cel ce supraveghează încărcarea, voi să încerc ceva practic.

– Ascultă, domnule șef, spune-mi verde, cu curaj, ce trebuie să-ți dau să-mi încarci în vagonul acesta și bagajul meu pentru care a dat ordin chiar acum domnul șef al gării? *Caraimanul* e la doi pași, trenul pleacă la 6, acum nu e decît 3 jum.; cât ai clipi cuferile vor fi aici.

Omul stăpînirii se uită la mine, mă măsoară de sus pînă jos; probabil sudorile în cari mă scald și mutra mea puțin marțială, nu-i inspiră mare încredere și îmi răspunde:

– Nu se poate domnule, nu e loc, vezi și d-ta păcatele mele.

– Doi poli; scap eu vorba.

– Nu se poate! Dacă ar fi fost cuferile pe rampă, treacă meargă și doi poli, s-ar fi făcut, ce D-zeu, suntem și noi oameni, dar ca să așteptăm de acuma încolo, să vină din oraș, asta nu se poate.

Răspunsul acesta m-a încurajat. Va să zică loc ar fi dacă bagajul ar fi pe rampă. Atunci oferta mea a fost prea mică. Nu e timp de tocmeală și licitație cu câte puțin; îmi șterg fața cu batista și îi strecor vorba:

– Cinci poli, nene! În 5 minute eu sunt la *Caraiman*, în alte 5 minute sunt cu cuferile aici.

Onorabilul slujbaş zâmbește de astă dată, cu o mișcare degajată a mânei, își dă chipiul mai pe ceafă și îmi răspunde:

– Bine, să încercăm. Dar numai 10 minute, mă înțelegeți?

– Am înțeles, domnule șef!

Cât ai clipi, dintr-o săritură sunt jos de pe rampă ca să scurtez drumul spre un camion ce așteaptă pe șosea.

– Cinci lei băiete, ca într-o fugă să-mi aduci niște bagaj de la *Caraiman*.

– Nu pot, răspunde căruțașul a lene, învîrtind o țigară, eu sunt de la *Crucea roșie* și aștept să încarc niște răniți pentru spital, când o veni trenul.

– Trenul n-a venit măi române, și nu vine curînd. Ai un pol de parale, în 8 minute n-ai ce face de ești om vrednic.

Rezultatul: omul a întors caili, a lăsat *Crucea Roșie* să mai aștepte și cât ai clipi a fost în deal la *Caraiman*.

Eu am urcat dealul într-o goană. Vai ce căldură și ce bătaie de inimă m-a apucat; picioarele îmi tremură de nu mă mai pot ține sus, și nici o vorbă nu mai pot scoate cu gura. Dacă vreodată voi suferi de inimă, să știți că de astăzi mi se trage. Tâmpile îmi zvâcnesc, pare că ceva are să iasă din cap.

Patru inși au pus mîna să descarce când m-am reîntors la rampă. Probabil că în lipsa mea s-a mai vorbit că e o pâine de câștigat.

– Ce oameni de treabă mi-am zis eu în gândul meu.

– Dar unde e domnul șef? Întreabă unul din hamali; fără el nu putem face nimic.

Șeful este individul cu care tratasem *afacerea*.

Iată-l că vine; grav, misterios, cu chipiul pe o ureche.

– Târziu, domnule, târziu, nu ți-am spus, este foarte greu. Ce ziceți, măi băieți, dacă am mai scoate din colete și să le așezăm mai cu economie?

– O să încapă, domnule șef.

– Ia să vedeți băieți, că domnul o să vă dea și vouă câte 10 lei, de-ți putea face loc; nu e așa, boerule?

Cât pe ce să scap vorba; dar pungași v-a mai lăsat D-zeu!

– Fie, spun eu tare, și să terminăm odată.

În câteva minute, cuferile erau plasate în vagon; ce e dreptul, cele mai din urmă, după care vagonul a fost închis și plumbuit în fața mea.

Publicul, care a asistat la acest act de vădită favoare, a protestat. Puțin îmi pasă, ceea ce mă doare însă e că publicul acesta neștiutor, crede că mi s-a făcut o favoare, grație cine știe a ce considerație și eu nu le pot striga.

– Dați și voi pe lângă cei 5 lei ce ia statul, încă 150 lei hamalilor, ca să vă încarce 2 cufer!

Un fluerat de locomotivă străbate prin urechile tuturor. Toată lumea se ridică, o mișcare și un freamăt general se produce, unii vociferează se strigă pe nume, alții își caută copiii, își dau sfaturi cum și ce să facă, când o veni trenul la peron. Toți recomandă calmul vecinilor lor și să nu se înghesuiască când de fapt toți stau gata de a doborî orice în calea lor pentru un loc. În mijlocul freamătului general, un glas autoritar de militar se aude.

– Trenul de București, pe linia a 4-a!

Cei ce de ceasuri stau de-și păzesc locurile bune ce și-au ales trebuie să le părăsească, să-și ia bagajul și să treacă trei rînduri de șine și încă 2

peroane ca să prindă iar un loc bun, de astă dată pe repezeală, pe peronul liniei a 4-a, unde s-a anunțat trenul pentru București. Trecerea se face într-o îmbulzeală fără seamăn. Fluieratul unei mașini ce manevrează în apropiere, dă lumii impresia unei nenorociri în perspectivă; se aud țipete de femei. Totuși, fără accidente, publicul s-a instalat pe peronul liniei a patra. N-au apucat însă să-și pună jos bagajele, când un domn cu șapcă roșie își face apariția, desperat și trăgându-se cu mâinile de păr:

– Ce căutați aici, pentru numele lui D-zeu, de ce ați plecat de pe peronul gării?

– Ni s-a spus că aici va trage trenul pentru București, răspunde lumea în cor.

– Înapoi, domnilor, toată lumea înapoi! Aici vine trenul de la București, nu pentru București, n-ați înțeles d-voastră ce s-a spus. Trenul ce vine de la Predeal pentru București va trage tot pe linia I-a.

Și din nou toată lumea o pornim iar cu geamantanele și cu cutiile de pălării, păzind copii să nu-i calce trenul, înapoi peste cele trei rânduri de șine, la peronul liniei întâi. Îmbulzeala de astă dată se simte și mai mult; din fericire, de astă dată am ocupat și noi un loc mai bun, la marginea peronului.

N-am apucat însă nici de data aceasta să lăsăm bagajele din mână și să ne ștergem frunțile de sudoare, că iată pe blajinul și decorativul domn șef că își face apariția desperat.

– Ce faceți, oameni buni, de ce v-ați reîntors aici cei ce plecați pentru București, trenul d-voastră nu trage aici, vi s-a mai spus. Aci trebuie să primim din moment în moment, un tren ce vine din Predeal cu *iubiții noștri răniți*. Ei au nevoie de liniște, peronul trebuie să fie liber.

– Atunci, zice un domn, tot bine s-a spus întâi că trenul de București, e pe linia 4-a?

– Nu, stimabililor, nu, pe linia 4-a vine un tren de la București cu militari, iar trenul de Predeal spre București va veni pe linia a 3-a.

– Sunteți sigur, domnule șef, făcui și eu de colo?

– Sigur, domnule, răspunse șeful cu demnitate, arătând vădit că l-am ofensat, dacă pe el, șef, un pasager îl întreabă de e sigur ce vorbește.

– Înapoi, toată lumea ce pleacă la București, să trecem pe linia a treia, strigă domnul ce vorbise cu șeful gării.

De astă dată lumea neîncrezătoare nu vrea să se mai miște, ba încă un domn cu barbișon alb se adresează celui ce sfătuia lumea să dea înapoi pe linia a treia:

– Nu mai încurca lumea „musiu“, trenul vine pe linia doua nu vezi hamalii unde stau cu bagajele, or fi știind și ei ceva.

Vine trenul! În adevăr, o mașină se zărește în depărtare înaintând spre noi. Pe linia a treia defilează trenul nostru; primele vagoane sunt de marfă, din cari vreo zece absolut goale, de pe urmă vin vreo zece tot de marfă, pline de lume. Cele

de persoane nu mai sunt vagoane, par stupuri de albine. Om de om se țin, pe săli, pe scări, între vagoane și acoperiș. Mașina a stopat. Lumea se omoară să prindă un loc, țipetele și hărmălaia celor călcați în înghesuială face să ți se urce părul în vârful capului. Nu e nici un moment de gândit, toată speranța e la vagoanele de marfă din capul trenului; dacă nu ne grăbim, se umplu și ele cât ai clipi. O luăm spre ele, le ajungem, deja nu mai sunt goale, dar nici pline. Ne oprim în dreptul unui vagon, ușile sunt larg deschise, înăuntru câteva familii urcate, mulți copii, multe dame de bună condiție, puțini țărani și muncitori.

– Ce facem, ne urcăm și noi? Întreb pe soția mea cu groază.

Cele ce văzusem, oboseala, dorința de a ne reîntoarce la casa noastră, ideea că cel puțin 12 zile nu va mai pleca nici un tren, a decis-o să se urce. Cu greu și cu binevoitorul concurs al publicului, am putut să ne urcăm în vagonul fără trepte, ridicându-ne pe fiecare în brațe. Sonia râde de gimnastica celor ce reușesc să se urce singuri. Vai ce miros și ce putoare în vagon. Sunt vagoane ce probabil la dus au transportat caii armatei, un miros pătrunzător de grajd exală pardoseala umedă și necurățată bine. Și doar am avut inspirația să cer casierului gării, bilete de cl. I

(...)

SÂMBĂTĂ 20 AUGUST

Trupele ce pleacă pe front sunt din ce în ce mai numeroase. Lucru simptomatic, cu toate veștile bune de pe câmpul de bătaie, în public nu e nici un entuziasm; pretutindeni, în toate cercurile e numai îngrijorare. O viață nouă de privațiuni, încă necunoscută și la care nimeni nu s-a gândit, începe pentru toată lumea, de la mic până la mare. Bucureștenii nu mai pot avea nici o legătură cu lumea din restul țării. Trenuri pentru particulari nu mai circulă; poșta și telegraful nu mai funcționează – deocamdată – pentru civili, de asemeni s-au oprit comunicațiunile telefonice. Trăsurile și automobilele de piață s-au redus în așa chip încât sunt o raritate. Din piață a dispărut orice aliment. Justificarea e că totul s-a ridicat de trupele ce pleacă. Publicul nu mai are nici pâine, nici carne, nici făină, nici mălai, nici conserve, nici zarzavat. Probabil că negustorii ascund mărfurile, atât pentru a scăpa de rechiziționarea lor, cât pentru a avea mai târziu stocuri pe cari să le vândă cu prețuri urcate. Deja prețurile s-au urcat considerabil. Ni se asigură că guvernul veghează și că va lua măsuri ca răul să fie numai trecător. Pe de altă parte, fiecare are rude, copii, frați, părinți, soți, care pleacă în război, într-un război care n-are aparența a fi ușor numai pe frontul României, când a fost groaznic pe toate celelalte fronturi. Iată de ce se explică că nu e entuziasm ci numai îngrijorare.

Reînvierea spiritului patriotic prin exemplul ctitorilor care au luptat pentru făurirea României Mari din anul 1918*

Gheorghe CLAPA

Motto: „Te-am dărâmat hotar de odinioară, / Brâu împletit din lacrimi și din sânge,
Veriga ta de foc nu mă mai strânge, / Și lanțul tău a încetat să doară.”
(Octavian Goga)

Cartea domnului Dan Ravaru „La Sântămăria Mare/ S-a stârmit mobilizare” este dedicată bunicului său, Gheorghe Fofircă, subofițer în unitatea de elită a Armatei Române, Regimentul 2 Roșiori Bârlad, considerat Regiment Personal al Reginei Maria. A depus actele pentru cununia civilă în august 1916, dar, după termenul legal, el era pe linia frontului, iar bunica sa a mers la Primărie de mână cu fratele ei mai mic, Ioan Cozma, viitor roșior distins la Cotul Donului.

Argument

Românii și-au dăruit cu generozitate viața și sângele pentru a înfrânge nedreptățile la care i-au supus străinii făurindu-și cea mai puternică structură statală din propria istorie. Un stat mareț, către care se îndreptau speranțele celorlalți români, de peste Nistru și de peste Tisa, din Banatul stăpânit de sârbi, din Timoc, Macedonia, Istria, Epir etc. Autorul cărții de față dorește să-i reînvie pe străbuni în scris, pe ctitorii României Mari. Volumul face parte dintr-o lucrare omagială, desăvârșită în anul 1918. A început cu articole publicate în ziarul „Monitorul de Vaslui”. În perioada anilor 2016-2018, va publica noi articole, marcând suta de ani de la fiecare eveniment militar sau social care a contribuit la impunerea forței militare a neamului și implicit la realizarea Unirii. Noi lucrări vor apărea în timp, unindu-se între ele în preajma aniversării Marii Uniri. Marcarea evenimentelor va fi completată, după caz, de texte folclorice, ilustrative pentru perceperea acestora în mentalul popular. Scopul rămâne popularizarea și dorința de a contribui la reînvierea spiritului patriotic, prin exemplul celor care au făcut Unirea. Dan Ravaru, prin lucrările de popularizare, urmează exemplul lui Nicolae Iorga.

Contextul internațional

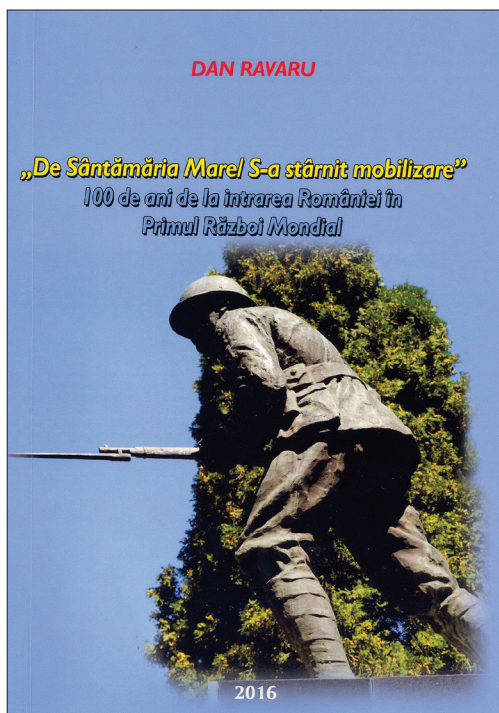
Blocurile militare, Tripla Alianță (Germania, Austro-Ungaria, Italia) și Antanta (Anglia, Franța, Rusia), păreau garante ale păcii, mascând contradicții și conflicte. Pe 28 iunie 1914, la Sarajevo, sârbul Gavrilo Princip a ucis pe Franz Ferdinand, moștenitorul tronului austro-ungar. După o lună s-a declanșat Primul Război Mondial. Atentatul a fost doar pretextul, nu cauza războiului. Între cauzele reale se înscriu impunerea Germaniei ca mare putere, tensiunile amplificate de ambițiile statale conflictuale, competițiile

economice și rivalitățile coloniale. Locul Angliei, simbolul dezvoltării industriale, este preluat de Germania, fabricile și uzinele moderne de aici utilizând alte resurse energetice.

De această nouă putere mondială este legată și problema coloniilor. O acută și presantă problemă a naționalităților s-a impus în estul continentului. Există un sentiment de frustrare, de conștientizare a unor nedreptăți istorice. Românii și sârbii aveau state naționale, dar o parte dintre ei trăiau în cadrul altor state. Croații, slovenii, cehii, slovacii nu aveau state propriu-zise, ci erau incluși în Austro-Ungaria. Polonezii erau împărțiți între trei state. Macedonia era revendicată de sârbi, bulgari, greci etc. Rusia era „închisoarea popoarelor”. Transilvania cu Maramureșul, Crișana și Banatul, Bucovina și Basarabia, și-au demonstrat caracterul românesc. Cuprinderea în idealul național al Unirii tuturor românilor, presupuneau apropiere sau conflict atât cu Antanta, cât și cu Puterile Centrale.

Transilvania

După ce au plecat din vestul Siberiei și au poposit prin Urali și pe Volga, unde au fost incluși în statul Khazar, ungurii se îndreaptă spre vestul Europei, dar sunt învinși și se stabilesc în Panonia. Vor năvăli în Transilvania. După ce vor înfrânge rezistența românilor (blaci, olahi), conduși de voievozi ca Gelu, Glad și Menumorut, vor trece la reorganizarea provinciei. În avangardă erau puși secuii, urmașii kabarilor, așezați la trecătorile munților dintre Moldova. Au chemat pe cavalerii teutoni, certându-se cu aceștia, apoi pe germanii numiți impropriu sași, deși nu erau toți din Saxonia. Românii se aflau, deja, acolo și erau numeroși. Nobilimea română a fost nimicită sau asimilată, prin catolicizare sau deznaționalizare. După răscoala de la Bobâlna, românilor li se va interzice să locuiască în orașe și să poarte arme. Transilvania va trece sub stăpânirea „Unio-trium-naționum”, adică uniunea ungarilor,

secuilor și sașilor. Ei fondaseră șapte orașe pe locul unor vechi așezări românești sau slave. Românii și-au păstrat limba de origine latină și religia ortodoxă. După înfrângerea ungarilor la Mohaci, în 1526, regatul maghiar se prăbușește și trece sub ocupație turcească. Principatul Transilvaniei va avea același regim ca Muntenia și Moldova. Sub stăpânirea Habsburgilor își va păstra autonomia, începând cu sfârșitul secolului al XVII-lea. O parte dintre români vor adera la Biserica Unită cu Roma, Blajul, sediul noii ierarhii bisericești, va deveni un important centru cultural. Aici, se vor forma cîrturari și luptători pentru cauza națională: Inochentie Micu-Klein, Samuel Micu, Gheorghe Șincai, Timotei Cipariu etc. Pentru românii transilvăneni răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan a fost o manifestare națională. Evenimentele au ilustrat dorința de afirmare a românilor și lupta acestora. Cîrturarii români, în 1791, vor înainta stăpînirii habsburgice un memoriu intitulat „Supplex Libellus Valachorum”, în care erau rezumate revendicările naționale și erau consemnate unele stări de fapt. Memoriul este remis Dietei maghiare, care este respins. Pe drapelul regimentului grăniceresc de la Năsăud era scris „Virtus romana rediviva”. Naționalismul ungarilor în revoluția de la 1848 a fost mai periculos pentru ființa națională a românilor decât stăpânirea habsburgică. În Balcani, naționalismul grecilor sau sârbilor a fost mai nociv pentru aromâni sau pentru românii din Timoc decât stăpânirea turcească. Astăzi, ucrainenii naționaliști vor să distrugă identitatea românească din nordul Bucovinei și sudul Basarabiei. Motții din Munții Apuseni, sub conducerea lui Avram Iancu au luptat împotriva revoluționarilor maghiari. După înfrângerea din partea Prusiei, Viena acceptă doleanțele maghiarilor. În 1867 se instituie statul austro-ungar. Transilvania va fi guvernată de la Budapesta de naționaliștii maghiari. Transilvania este „unită” cu Ungaria. Numărul școlilor românești este diminuat și sunt înlocuite cu școli ungurești. Frunțașii românilor sunt înlocuiți în funcții, limba română este exclusă, ziariștii români sunt persecutați, li se intentează procese. Ideea de unitate națională este consolidată, privirile îndreptându-se spre București ca spre o Mecca a românismului, ca un simbol al unui viitor stat național. Biserica ortodoxă se eliberează de ierarhii sârbi prin eforturile lui Andrei Șaguna. Ortodocșii, cât și „uniții”, vor sluji unor idealuri naționale comune. Intelectualii naționaliști se grupează în jurul Asociației culturale „Astra” și a revistei „Tribuna” din Sibiu. În 1892, o delegație condusă de Ion Rațiu vrea să prezinte împăratului un „Memorandum” care descria situația românilor și revendicările lor. Delegația nu a fost primită, memorandumul a fost trimis maghiarilor, autorii au fost judecați și condamnați la închisoare. Maghiarizarea devine și mai violentă.

Bucovina

Denumirea acestei părți a Moldovei, considerată o provincie aparte, se datorează exclusiv unei ocupații străine care a durat între anii 1775-1918. Este vorba de ținutul Cernăuți, parte din ținutul Sucevei și ocolul Câmpulungului. În 1772, când a avut loc prima împărțire a Poloniei, Austria primește Galiția și avea nevoie de un drum strategic cu Transilvania. Se impune din rațiuni militare și economice „rășluirea” unei părți din Moldova. Aici se aflau fostele capitale Siret și Suceava, reședința religioasă de la Rădăuți și mănăstirile Putna, Voroneț, Moldovița, Sucevița, Lujeni etc. Imperiul Otoman își exercita suzeranitatea asupra Moldovei, dar nu avea dreptul să dispună cedări teritoriale. Țara se afla sub ocupația temperară a rușilor. Domnitorul Grigore Ghica a protestat vehement împotriva acestui rapt teritorial

și, sprijinit de boierii țării, părea gata să treacă la acțiuni concrete, austriecii au „aranjat” asasinarea sa de către turci. Bucovina (Bukowina) este un cuvânt de origine slavă. Desemnează pădurile mari de fagi („bucov” = fag). Populația din teritoriul anexat de Austria era majoritar românească: 75.000 în total, dintre care 63.700 români, 8.400 ruteni și 526 evrei. În 1910, erau 273.000 români, 300.500 ruteni (ucraineni) și 102.000 evrei. Numărul ucrainenilor a fost exagerat, iar al românilor, care puteau năzui la o țară a lor a fost diminuat. O altă cauză a fost alipirea administrativă a Bucovinei la Galiția. Cei care se mutau în Bucovina primeau importante avantaje. Privilegierea elementului ucrainean de către austrieci a dus la pierderea identității naționale a unor grupuri de români, înconjurați de cei veniți din Galiția. Austriecii acordau unele drepturi, cu țărâita și diferențiat. În 1875 se înființează Universitatea din Cernăuți, germană, care avea și o catedră de limba și literatura română; exista și învățământ teologic superior în românește. O parte dintre frunțașii români a fost atrasă de cultura și mentalitatea austriacă. Spiritualitatea românească nu a putut fi înăbușită sau înfrântă. Boierii Hurmuzachi au creat la Cernaucă un adevărat centru al românismului, la fel și călugării de la Putna. Iancu Flondor, împreună cu frunțașii românilor de aici duc o luptă pentru afirmarea națională la Viena și Cernăuți. Eminescu va aduce un suflu nou în sufletul românilor de aici, iar Ciprian Porumbescu va transpune în muzică suferințele și idealurile lor. Începe o adevărată persecuție a românilor, cursurile superioare în limba română sunt suspendate, în preajma Primului Război Mondial.

Basarabia

Este o denumire improprie teritoriului românesc dintre Prut și Nistru. Chilia și teritoriul adiacent s-au aflat sub stăpânirea domnitorilor munteni din neamul Basarabilor, ținutul numindu-se Basarabia. La 1390, în timpul voievodului Roman I, Moldova se întindea de la munții până la țărmul mării. Partea dintre Prut, Dunăre și Nistru a cunoscut un intens proces de romanizare încă dinainte de cucerirea Daciei, la fel ca Dobrogea. Pe Nistru au fost situate cetățile Hotin, Soroca, Tighina, Cetatea Albă. Țării de la Moscova se considerau urmași ai împăraților bizantini de la Constantinopol. Petru cel Mare a apelat la Dimitrie Cantemir și a pătruns în Moldova, dar în 1711 armata rusă a fost înfrântă de turci. Rușii se pregăteau să anexeze întreaga Moldovă, efectuând două recensăminte, 1771-1772 și 1774. În 1739, mareșalul rus Münich a ridicat peste 100.000 de moldoveni și i-a strămutat în Rusia. După 1794 rușii ajung la Nistru. Războiul ruso-turc dintre anii 1806-1812 s-a încheiat prin Pacea de la București. Rușii se vedeau deja stăpânitori atât peste Moldova, cât și peste Muntenia, ajungerea până la Dunăre fiind o primă etapă a drumului către Constantinopol. Tratatul a fost încheiat la 16 mai 1812. Turcii cedau teritorii care nu le aparțineau, ca și în cazul Bucovinei. Rușii au botezat noua achiziție teritorială „Basarabia”, pentru a o deosebi de Moldova rămasă sub suzeranitate otomană. Inițial i s-a acordat titulatura de „oblastie”, adică regiune, ținut, ceea ce presupunea o anumită autonomie. La 16 mai 1812 este alcătuit un fel de guvern provizoriu, alcătuit, teoretic, pe baza legilor și obiceiurilor țării. La 21 august are loc organizarea Bisericii basarabene tot după obiceiul pământului. În 1814 i se acordă autonomie; se iau primele măsuri care vor duce la deznaționalizarea Basarabiei. Sunt aduși găgăuzi (turci de origine creștină), bulgari, germani, elvețieni, dar și ucrainenii și rușii din interiorul imperiului. În 1825 este desființat Sfatul boierilor, iar în 1828, Basarabia

devine o gubernie a Rusiei. Sunt desființate toate școlile românești. Este adus un mitropolit rus. Se încerca schilodirea sufletelor și minților românești. În războiul Crimeii (1853-1856), Rusia este înfrântă. Județele Cahul, Ismail și Bolgrad sunt retrocedate Moldovei și împreună vor intra în componența României după anul 1859. Rusia devine, în 1878, un dușman care amenința existența statului român. Cele trei județe vor fi din nou furate de Rusia.

Transilvania – lupta națională

Transilvania, provincia aflată sub cea mai îndelungată stăpânire străină, și-a păstrat cel mai pregnant caracter românesc. Românii din Banat, sub conducerea cnejilor Vlad Iancu și Vlad Dan, se răscoală în anul 1387. În anii 1436-1437, răscoalele românilor cuprind întreaga Transilvanie, dar sunt înfrânte. După înfrângerea răscoalei de la Bobâlna, revoltele sunt înecate în sângele țăranilor. În 1514, Doja Secuilor porni o cruciadă împotriva nobililor, dar cu ajutorul sârbilor fu înăbușită. A fost introdusă legal iobăgia și codificarea ei. O rază de speranță pentru românii din Ardeal venea de la domnia Moldovei și Țării Românești. În 1720, este atacat centrul administrativ Deva, și în 1727, Abrudul. Episcopul Inochentie Micu Klein se luptă cu forurile administrative din Transilvania, dominate de maghiari. Astfel, Maria Tereza recunoaște calitatea de pământeni a românilor. Românilor li s-a dat dreptul să locuiască în orașe și au apărut primele școli laice, impunându-se studierea limbii maghiare. Datorită pierderii drepturilor moșilor din Munții Apuseni, are loc răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan. Datorită lui Iosif al II-lea, iobăgia a dispărut din Transilvania. După eșecul Supplex-ului, cărturarilor români din Transilvania se dedică dezvoltării învățământului și culturii naționale. Avram Iancu a luptat în fruntea moșilor împotriva maghiarilor. Andrei Șaguna, aromân de origine, devine primul ierarh al Bisericii Ortodoxe din Transilvania. Simion Bărnuțiu, la 3 mai 1848, ține, pe Câmpia Libertății de la Blaj, o memorabilă cuvântare. Sub egida Astei vor fi răspândite cunoștințele de limbă și literatură română, cele filosofice și etnografie. „Memorandumul” din 1892 și procesul au avut ecou internațional. Cei 14 membri ai Comitetului Național Român, care redactaseră documentul, au primit de la Curtea de Juri din Cluj, alcătuită exclusiv din maghiari, 41 ani de închisoare. Românii transilvăneni au continuat să opună rezistență dualismului austro-ungar. La 1881 au organizat Partidul Național Român, care a unit toate forțele democratice românești.

Bucovina – lupta națională

În 1775, în Bucovina locuiau 55.495 români și 16.255 ruteni, evrei, țigani, armeni, huțuli etc. În 1918, erau 272.952 români, 118.918 ruteni, 153.980 germani și 44.957 alte naționalități (evrei, polonezi, cehi, unguri, ruși etc.). Viena ducea o politică care promova masive colonizări de elemente străine neamului nostru. Episcopul Dosoftei și baronul Vasile Balș țin un sfat cu credincioșii Bisericii Ortodoxe și cu slujitorii boierești, care se pronunță împotriva rușilor de Moldova și alipirii la Galiția. O parte dintre ei, lordache Balș, Ion Cantacuzino, Andrei Donici etc., își vând pământul sau își arendează moșiile și emigrează în Moldova. Alții, Vasile Balș, baronii Vasilcu și Sâtrcea, cavalerii Grigorcea, Flodor, Dimitrie Ghica, Matei Hurmuzachi, Elena Murguleț etc., vor rămâne și dintre ei se vor recruta corifeii luptei naționale. În 1791 au adresat împăratului de la Viena un memoriu în care cereau din nou despărțirea Bucovinei de Galiția. Începând din 1823 se întreprind demersuri la Viena pentru

deschiderea de școli românești, ceea ce se realizează parțial din 1849. Din punct de vedere economic au loc transformări puternice cu efecte dintre cele mai diverse. Țărăniimea băștinașă a fost supusă exploatării arendașilor veniți din toate colțurile Imperiului. Un proces asemănător se petrece și în târguri. Străinii acaparează meșteșugurile și monopolizează comerțul, ceea ce împiedică dezvoltarea unei clase de mijloc. O situație la fel de stânjenitoare poate fi semnalată și în legătură cu viața bisericească. Până în 1786 Bucovina a ținut de puterea militară, după 1790 este unită cu Galiția. Din 1792 Bucovina este când autonomă, când parte a Galiției. Românii au refuzat să facă parte din Seimul (Parlamentul) de la Liov (Lemberg), capitala provinciei. Pe 20 mai 1848 se desfășoară la Cernăuți o Mare Adunare Națională reprezentând toate păturile sociale. Se dezvoltă ideea reunirii cu Moldova. În Bucovina se refugiază atât revoluționarii moldoveni – Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Alexandru Ioan Cuza, Gheorghe Sion, dar și revoluționarii transilvăneni – Aron Pumnul, Timotei Cipariu, Gheorghe Barițiu. Ideea unirii tuturor românilor devine tot mai persistentă în mentalitatea românilor din Bucovina. Prin Constituția adoptată la 4 martie 1849, obțin separarea Bucovinei de Galiția. La 1 mai 1862 ia naștere „Reuniunea română de lectură de la Cernăuți”, care se transformă într-o societate culturală și literară, în mai 1863. În 1865, intelectualii români organizează „Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina”. Românii bucovineni au organizat manifestații studențești la Putna (1871), au comemorat 100 de ani de la decapitarea domnitorului Grigore Ghica. Un rol deosebit l-au avut școala românească din Bucovina, societatea studențească „Arboroasa” din Cernăuți și apariția Partidului Național Român din Bucovina. O importanță deosebită a avut presa și apariția de noi societăți studențești. Ideea Unirii câștigă, treptat, toate inimile românilor.

Basarabia – lupta națională

Cartea apărută la Chișinău, „Anul 1918. Ora astrală a neamului românesc”, de Anton Moraru și Ion Negrei, prezintă un interes aparte. După 1812 au început protestele împotriva acestui rapt teritorial. Au fost rupte în două județele Iași și Fălciu și sate cum ar fi Petrești, Pogănești etc. Astfel, vor fi semnalate forme de protest, active sau pasive. În perioada 1812-1815, 5.000 de familii din Basarabia au trecut Prutul în Moldova. În 1853, guvernatorul Basarabiei a dat o hotărâre specială prin care se interzicea așezarea unor noi locuitori în satele de pe Valea Prutului. Între anii 1860-1890, tinerii nobili moldoveni militau deschis pentru Unirea cu România. S-au intensificat relațiile dintre bisericile și mănăstirile din Basarabia și cele din țară. Patrioții reușesc să realizeze tipărituri în limba română deși, oficial, erau interzise. În 1827, Ștefan Margela tipărește „Gramatica rusească-românească”. În 1862 se fac încercări, nereușite, în scopul organizării unei tipografii românești. Sunt încercări pentru editarea unor cărți românești, unele realizate: „Abecedarul român”, „Istoria națională”, „Curs primitiv de limbă română”, „Abeceda română”. Între anii 1867-1871, se permite editarea unui „Buletin al Eparhiei Chișinăului”. Bogdan Petriceicu Hasdeu înființează, în 1890, „Societatea Românilor Basarabeni”, numită semnificativ „Milcov”. Constantin Stere se implică direct în luptele pentru Unire, mobilizând și alți promotori ai acestui deziderat. În 1912 au fost arestați peste 300 basarabeni, pentru că au protestat față de festivitățile organizate de ruși cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la cucerirea Basarabiei. Mihai Eminescu,

În peste 20 de articole publicate în „Timpul”, a susținut revenirea Basarabiei și Bucovinei la Moldova, din care fuseseră sfâșiate și să intre în componența României. Începând cu anul 1905, profitând de unele libertăți promovate de regimul Stolâpin, apare o patriotică și combativă presă în limba română.

Neutralitatea

De la Viena și Budapesta, românii sunt somați să acționeze conform tratatului secret de alianță. Tratatul avea un caracter defensiv, România nefiind atacată, nu avea cum să se implice în conflict. Pe 3 august are loc cel dintâi Consiliu de Coroană. Carol I a expus din nou orientările din tratatul secret cu Tripla Alianță, din anul 1883. Din textul prezentat de rege ar rezulta să intrăm în război alături de Tripla Alianță (Puterile Centrale), care ne-a asigurat protecția pe parcursul ultimilor treizeci de ani, aceasta fiind și o datorie de onoare, implicând respectarea cuvântului dat. Regele subliniază forța militară a Puterilor Centrale, care le va conduce la victorie, României fiindu-i asigurat un viitor strălucit. Spusele sale au fost primite cu răceală, deoarece ostilitatea față de Austro-Ungaria era prea puternică. Cu toții au optat pentru statutul de neutralitate. România neutră va consolida frontierele sale, va urmări cu mare atenție evenimentele și va reacționa așa cum va fi necesar la momentul potrivit. Nimeni nu credea în

permanența neutralității, se știa că odată și odată va trebui luată hotărârea de a intra în război alături de o anumită tabără. Românii erau divizați în acea vreme în germanofili și antantofili, mai degrabă francofili, iar Rusia era urâtă de toată lumea.

Neutralitatea – personalități

La 20 septembrie 1914, la puțin timp după dramaticul Consiliu de Coroană, Carol I, de 76 de ani, înceta din viață. Domnia lui Carol a fost o epocă hotărâtoare pentru destinul neamului românesc. Modernizarea, realizată în condițiile unei disciplinări germane, atât cât putea exista la români, era necesară. Prințul moștenitor, Ferdinand, a dovedit o fermitate morală care, împreună cu erudiția sa unanim recunoscută, l-a impus ca personalitate accentuată, puternică. În curentul germanofil s-a remarcat Alexandru Marghiloman, Dimitrie Sturdza, P. P. Carp, Constantin Stere, Ioan Slavici, partizanul lui Aurel Popovici. Partizanii Antantei, francofilii, erau mult mai numeroși: Nicolae Filipescu, Take Ionescu, Barbu Ștefănescu Delavrancea, doctorii Istrati și Cantacuzino, Nicolae Iorga, Ion I. C. Brătianu ca șef al guvernului, preotul Vasile Lucaci și poetul Octavian Goga. Aceasta era atmosfera pe plan intern înainte de momentul crucial al intrării în război.

Războiul

Pe 4 august 1916, tratatele au fost semnate de Ion I. C. Brătianu, din partea României, și de Paklevski (Rusia), Saint-Aulaire (Franța), Barklay (Anglia) și Fasciotti (Italia). Au fost două documente: un tratat politic și o convenție militară. Convenția militară a fost semnată de Brătianu (România), Despres (Franța), Thompson (Anglia), Ferigo (Italia) și Tatarinov (Rusia). În 14 august, Ferdinand și Brătianu convoacă din nou Consiliul de Coroană, în componența sa lărgită. Conform Constituției, cei aflați în fruntea țării trebuiau să aprobe ieșirea din starea de neutralitate și intrarea în cea de război. Regele a prezentat situația generală, în principal imposibilitatea ca Puterile Centrale să mai câștige războiul și obligația de a participa la aceasta alături de Antanta. În seara zilei de 14 august 1916 a fost anunțată mobilizarea generală. La Viena era înmănată declarația de război a României împotriva imperiului Austro-Ungar. La 15 august 1916, regele Ferdinand dădea Ordinul de zi pentru armata română. Tot pe 15 august, Germania declară, și ea, război României.

Ofițeri eroi vasluieni ai Primului Război Mondial (vezi, sursa: Constantin Chiper, Nicolae Mihai, Mircea Fitcal, „Omăgiu eroilor județului Vaslui”, Editura Sfera, Bârlad, 2016)

Imnul național – istorie și actualitate

Povestea actualului imn al României începe în 1848. Poetul Andrei Mureșanu, impresionat de poezia lui Vasile Alecsandri intitulată „Deșteptarea României”, va scrie poemul „Un răsunset” mult mai cunoscut apoi sub titlul „Deșteaptă-te române”, considerat de la început un simbol peste vremi a năzuințelor de emancipare națională și de unire a tuturor românilor. La Brașov, se găseau atât Andrei Mureșanu, care va fi autorul primei versiuni muzicale a viitorului imn, cât și Anton Pann, compozitor de muzică psaltică, care va porni de la melodia romanței patriotice „Adio. La Târgoviște”, de Grigore Alexandrescu. Discipolul său, Gheorghe Ucenescu, psalt la Biserica „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului, va desăvârși forma muzicală. Aspectul de marș al melodiei este dat de Gavril Muzicescu, iar forma definitivă, actuală, datorându-se lui D. G. Kiriac.

* Dan Ravaru, „La Sântămăria Mare/ S-a stârnit mobilizare. 100 de ani de la intrarea României în Primul Război Mondial”, Iași, 2016.

e-mail: revistaelanul@gmail.com
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: **Marin Rotaru**

Redactor-șef adjunct: **Cristian Onel**

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. **Vlad Codrea**,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca
 prof. univ. dr. **Ștefan Olteanu**, București

asist. univ. dr. **Bogdan Rățoi**,

Univ. „Al. I. Cuza Iași”

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. **Arcadie M. Bodale**, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

drd. **Laurențiu Ursachi**, Bârlad

dr. **Laurențiu Chiriac**, Vaslui

Ion N. Oprea, Iași

dr. **Sorin Langu**, Galați

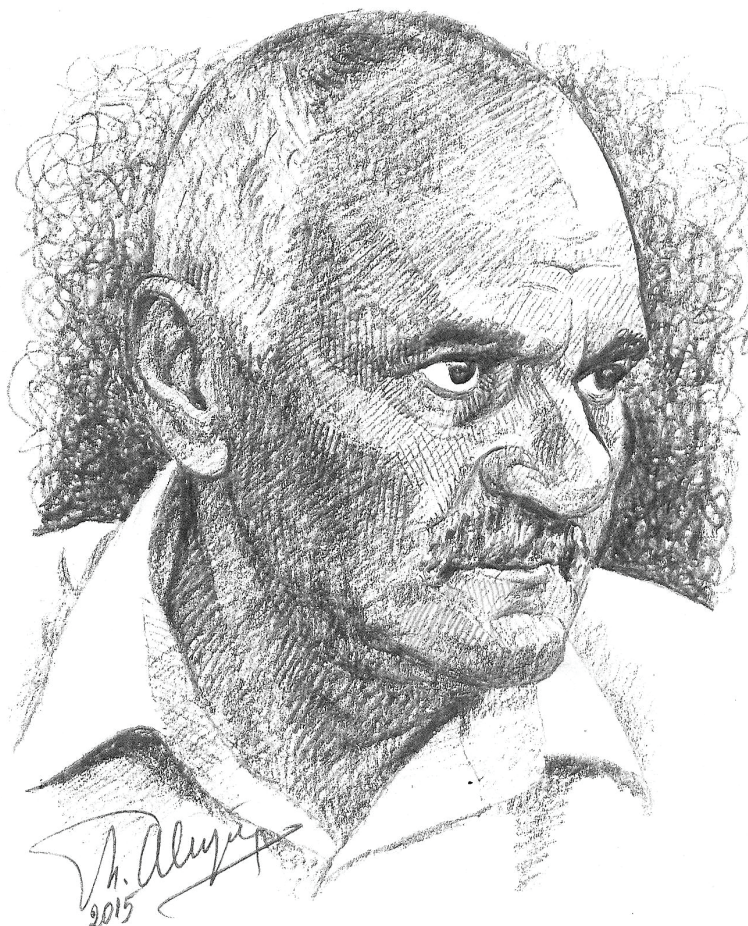
ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: **Bogdan Artene**

Tipar: **SC Irimex SRL Bârlad**

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
 Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Marin Rotaru

(desen de Gheorghe Alupoaei)

Marin Rotaru (n. 13 noiembrie 1946, Dumbrăveni, j. Constanța), fiul Mariei (n. Stoian) și al lui Ion Rotaru, subofițer de grăniceri, români de religie creștin-ortodoxă, căsătorit cu Teodorina (n. Begiu), învățătoare, având un fiu – Dragoș (psiholog) și o fiică – Larisa (contabilă), absolvent al Institutului Pedagogic de 2 ani din Bârlad (1971), în funcție de învățător (gr. I) la Școala Generală „Mihai Ioan Botez” din satul Giurcani, comuna Găgești, j. Vaslui (1965- 2010), director al instituției (1975-2003).

În paralel cu activitatea socio-profesională, a practicat cu vocație pe cele de artist plastic (pictură, sculptură), arheolog atestat și de publicist, fondând/ conducând revista „Elanul” (1998, cu apariție lunară și în prezent), precum și Asociația Culturală „Academia Rurală Elanul” non-profit (2003), înconjurat de colaboratori apropiați de înaltă intelectualitate dintre localnici și din țară, sprijiniți material de instituția județeană de profil.

A donat celor două muzee județene („Vasile Pârvan” din Bârlad și „Ștefan cel Mare” din Vaslui) 1.200 și, respectiv, 1.700 piese de patrimoniu cultural descoperite în siturile și necropolele cercetate (descrise selectiv în cărțile sale de arheologie).

Zona este fertilă acțiunilor spirituale, vatră de legendă națională și istorie universală, areal regal-voievodal impregnat de cei trei iluștri prinți/domnitori români Cantemir-Constantin, Antioh, Dimitrie, originari de pe Valea Elanului, localitatea Silișteni situată la izvoarele râului care a dat nume spațiului acesta, adăpostind o lume neseacă de tradiție și artă autentică.